

**UNIVERZA NA PRIMORSKEM
PEDAGOŠKA FAKULTETA**

**DIPLOMSKA NALOGA
VESNA KOREN**

KOPER 2019

UNIVERZA NA PRIMORSKEM

PEDAGOŠKA FAKULTETA

Visokošolski strokovni študijski program

prve stopnje Predšolska vzgoja

Diplomska naloga

LUTKA NA VSEH PODROČJIH KURIKULUMA

Vesna Koren

Koper 2019

Mentorica:

izr. prof. Jelena Sitar Cvetko

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici izr. prof. Jeleni Sitar Cvetko za navdih in usmerjanje pri nastajanju diplomskega dela, vzgojiteljici Brigiti Sever za pomoč pri izvedbi praktičnega dela in vso podporo ter družini za potrpljenje.

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Vesna Koren, študentka visokošolskega strokovnega študijskega programa prve stopnje Predšolska vzgoja,

izjavljam,

da je diplomska naloga z naslovom Lutka na vseh področjih kurikuluma:

- rezultat lastnega raziskovalnega dela,
- so rezultati korektno navedeni in
- nisem kršila pravic intelektualne lastnine drugih.

Podpis: _____

V Kopru, dne _____

IZVLEČEK

V predšolskem obdobju so lutke pogoste spremljevalke otrok in otroške igre. Zanimalo nas je, kako lahko z lutkami popestrimo in izboljšamo delo v vrtcu.

V diplomski nalogi smo raziskovali povezavo lutk in kurikularnih področij. Iskali smo različne in inovativne načine, kako lutke vključiti prav na vsa področja. Prek izkustvenega učenja so otroci spoznavali različne vrste lutk in lutkovno gledališče. Hkrati smo opazovali odzive otrok na lutko ljubljenko in njen vpliv na socialne odnose v skupini.

V teoretičnem delu so predstavljene vrste lutk, lutka ljubljenska, pogledi in stališča različnih avtorjev o vplivu lutk na otrokov razvoj, opisana je povezava med otrokom in gledališčem, predstavljeni so kurikulum in skriti kurikulum ter tudi vloga vzgojitelja, ki otrokom s svojo ustvarjalnostjo in odprtostjo približa svet lutk.

V praktičnem delu naloge je najprej krajši opis celotnega dogajanja, nato pa so predstavljene dejavnosti na posameznih področjih. Vseh šest kurikularnih področij ima postavljene globalne in operativne cilje, ki smo jim sledili skozi dejavnosti. Vsaka dejavnost je sproti ovrednotena. Rdeča nit praktičnega dela je bila lutka ljubljenska pujs Teodor in njegova zgodba.

V zadnjem delu diplomske naloge so evalvacija celotnega projekta in sklepne ugotovitve. Lutka popestri vrtčevski vsakdan, poveže otroke, jih motivira, se vključuje v vsa področja kurikula in jih med sabo uspešno povezuje.

Ključne besede: lutka ljubljenska, lutke, lutkovno gledališče, kurikulum, področja dejavnosti, otrok.

ABSTRACT

Puppet in all areas of curriculum. Puppets often play an important role in a child's life during the preschool period. We wanted to investigate how we can make kindergarten more interesting for children by using puppets.

The paper studies the connection between puppets and some curricular areas. Our aim was to find a way to incorporate puppets in all these areas. Through experience-based learning, children learned about different types of puppets and the puppet theatre. We observed their reactions to their favourite puppet and investigated how this puppet affects social relationships within the group of children.

The theoretical part presents various puppet types and the concept of a favourite puppet, it introduces some viewpoints on the effect puppets have on child's development and describes the connection between children and theatre. Furthermore, the first part of the paper introduces the curriculum and the hidden curriculum as well as the role of an educator, who usually is the one that introduces puppets to children.

The empirical part first describes the entire process and then presents the activities in individual fields. We have set global and operational goals for all six curricular fields, which helped guide our work. Each activity was immediately evaluated. For our work with the children, we used their favourite puppet Theodor.

The last part of the paper presents an evaluation of our project and our findings. A puppet can make children's everyday lives in kindergarten more interesting. It has the ability to connect the children, motivate them and can be included in all fields of the curriculum.

Keywords: favourite puppet, puppets, puppet theatre, curriculum, areas of activities, child.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	1
2	TEORETIČNI DEL.....	2
2.1	Lutka	2
2.2	Vrste lutk	3
2.2.1	<i>Lutke na palici</i>	3
2.2.2	<i>Lutke na nitkah</i>	3
2.2.3	<i>Ročne lutke</i>	3
2.2.4	<i>Ploske lutke</i>	4
2.2.5	<i>Mimične lutke</i>	4
2.3	Vpliv lutke na razvoj otroka.....	4
2.4	Lutka ljubljenska.....	6
2.5	Otrok in lutkovno gledališče.....	7
2.6	Vloga vzgojitelja	8
2.7	Kurikulum	9
2.8	Prikriti kurikulum	10
3	PRAKTIČNI DEL	11
3.1	Splošna predstavitev praktičnega dela	11
3.1.1	<i>Opredelitev in raziskovalna vprašanja</i>	11
3.1.2	<i>Namen in cilji</i>	11
3.1.3	<i>Vzorec</i>	12
3.1.4	<i>Potek</i>	12
3.2	Jezik in lutka.....	14
3.2.1	<i>Literarno-estetsko branje</i>	14
3.2.2	<i>Evalvacija dejavnosti</i>	16
3.2.3	<i>Izdelava vabila</i>	16
3.2.4	<i>Evalvacija dejavnosti</i>	17
3.3	Lutka in področje družbe	17
3.3.1	<i>Pogovor o stereotipih</i>	18
3.3.2	<i>Evalvacija dejavnosti</i>	19
3.3.3	<i>Bonton v gledališču</i>	19
3.3.4	<i>Evalvacija dejavnosti</i>	20
3.4	Umetnost in lutka.....	20
3.4.1	<i>Spoznavanje lutk</i>	21
3.4.2	<i>Evalvacija dejavnosti</i>	22
3.4.3	<i>Izdelava senčnih lutk</i>	22

3.4.4	<i>Evalvacija dejavnosti</i>	22
3.4.5	<i>Izdelava senčnega odra</i>	22
3.4.6	<i>Evalvacija dejavnosti</i>	25
3.4.7	<i>Usvajanje pesmi z lutko</i>	25
3.4.8	<i>Evalvacija dejavnosti</i>	25
3.5	Gibanje z lutko	26
3.5.1	<i>Vsakodnevno razgibavanje z lutko</i>	26
3.5.2	<i>Evalvacija dejavnosti</i>	27
3.5.3	<i>Kako se giblje lutka</i>	27
3.5.4	<i>Evalvacija dejavnosti</i>	28
3.6	Lutka in narava	28
3.6.1	<i>Izdelava lutk iz odpadnega materiala</i>	29
3.6.2	<i>Evalvacija dejavnosti</i>	30
3.6.3	<i>Spoznavanje zelišč in peka piškotov</i>	30
3.6.4	<i>Evalvacija</i>	31
3.6.5	<i>Svetloba in senca</i>	31
3.6.6	<i>Evalvacija dejavnosti</i>	32
3.6.7	<i>Dodatna dejavnost</i>	32
3.6.8	<i>Evalvacija</i>	32
3.7	Matematika z lutko	32
3.7.1	<i>Izdelava lutke</i>	33
3.7.2	<i>Evalvacija izdelave</i>	33
3.8	Dnevna rutina in dodatne dejavnosti v vrtcu	33
3.9	Razprava in evalvacija	35
4	SKLEPNE UGOTOVITVE	38
5	LITERATURA IN VIRI	41
6	PRILOGE	43

KAZALO SLIK

Slika 1:	Vabilo	17
Slika 2:	Spoznavanje z lutkami na palici	21
Slika 3:	Spoznavanje s ploskimi lutkami	21
Slika 4:	Izdelava senčnega gledališča	23
Slika 5:	Preizkušanje senčnega gledališča prve skupine	23
Slika 6:	Senčno gledališče druge skupine	24
Slika 7:	Senčno gledališče tretje skupine	24

Slika 8: Senčno gledališče četrte skupine.....	24
Slika 9: Utrjevanje pesmi s prstnimi lutkami.....	25
Slika 10: Razgibavanje z lutko.....	26
Slika 11: Posvet	27
Slika 12: Omejitev gibanja, gibanje ploskih lutk	28
Slika 13: Kako se giblje marioneta.....	28
Slika 14: Delavnica s starši.....	30
Slika 15: Lutke iz odpadnega materiala	30
Slika 16: Preizkušanje zelišč	31
Slika 17: Peka piškotov	31
Slika 18: Umivanje zob s Teodorjem	34
Slika 19: Taborjenje.....	34
Slika 20: Slovo od Teodorja.....	35

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Matematični delovni listi.....	43
Priloga 2: Zapis vzgojiteljice	48

1 UVOD

»Lutke ne sovražijo, niso zavistne, niso hudobne. Povejo vse, kar je treba povedati, tako da nismo prizadeti. Prevzamejo odgovornost za naše neuspehe in poraze. Vračajo nam ljubezen, zaupanje in iskrenost, kadar zares verjamemo vanje.« (Majaron, 2017, str. 518).

Vsak od nas se je v življenju že srečal z lutkami. Kot otroci smo animirali svoje igrače, si ogledali lutkovno predstavo v izvedbi vzgojiteljic v vrtcu, tisti bolj srečni pa so si ogledali tudi lutkovno predstavo v gledališču. Potem pa je z odraščanjem zanimanje za lutke pri večini počasi izzvenelo, saj velja splošno prepričanje, da so lutke le za otroke in njihovo igro.

Nekateri smo imeli to srečo, da smo se v času študija zopet srečali z lutkami, jih proučevali, izdelovali in spoznavali, kakšno moč in vpliv imajo nele na otroke, temveč na vse, ki pridejo v stik z njimi.

Lutka ima več čarobnih zmožnosti. Nasmeje, potolaži, prikaže svet v drugačni luči, pomaga otrokom spoznavati svet okrog njih, pomaga razvijati njihove zmožnosti na kognitivnem, emocionalnem in socialnem področju, odraslim pa približa otroški svet in svet domišljije, omogoča lažji stik z otrokom in s samim seboj.

Ker smo v času študija spoznavali vpliv lutk prek teorije, bomo v diplomski nalogi skušali preveriti še praktično izvedbo v vrtcu. Osredotočili se bomo na področja kurikula in lutke vključili v prav vsako od njih. Iskali bomo različne načine, kako uporabiti lutke v vrtcu, da lutkovno gledališče približamo otrokom, otroke med seboj povežemo in izboljšamo medosebne odnose, jih spodbudimo k sodelovanju in jim olajšamo vsakodnevno ločitev od staršev. Opazovali bomo tudi odziv otrok na lutko kot drugega vzgojitelja.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Lutka

Slovar slovenskega knjižnega jezika (Fran>SSKJ) opredeli lutko kot majhno figuro, ki predstavlja človeka, žival, za uprizarjanje iger. Lutke večinoma povezujemo z otroki in otroško igro, vendar se za njimi skriva veliko več.

Lutkarstvo je starodavna umetnost, ki se že od nekdaj pojavlja v vseh kulturah na takšen ali drugačen način. V prvi vrsti je vizualna umetnost in je razumljiva vsem, tudi tistim, ki jezika predstave ne razumejo. Lutkarstvo se pojavlja povsod po svetu, in sicer za zabavo v predstavah ali kot del različnih obredov (Introduction of puppet-play).

Lutka lahko predstavlja človeka, žival, lahko je navaden lonec, kovček... Sama zase ni drugega kot predmet. Ne glede na to, kako je videti, ali je marioneta ali ploska lutka ali je dodelana do vsake podrobnosti ali pa le navaden kos blaga, nujno potrebuje nekoga, ki jo oživi, ki ji vdahne življenje. Šele potem postane »prava« lutka.

Lutkar animira lutko. Latinska beseda *animare* pomeni obuditi v življenje. Lutkar jo oživi. Naloga lutkarja je, da s prenosom energije »prisili« gledalca, da je pozoren na lutko in ne nanj (Majaron, 2017). Lutkarjev pogled in njegova pozornost morata biti usmerjena na lutko, drugače je lutka »mrtva«. S pravo animacijo lutke postane le-ta veliko več kot le del predstave ali motivacijsko sredstvo.

Čeprav lutka brez lutkarja v bistvu ne obstaja, pa se lutkar v trenutku, ko oživi lutko, umakne, izgine, in lutka prevzame glavno vlogo.

V nasprotju z dramskim gledališčem, kjer igralec direktno komunicira z občinstvom, se mora v lutkovnem gledališču igralčev jaz umakniti, da v ospredje pride lutka (Korošec, 2006).

Tudi Šink (2008) pravi, da je glavni protagonist lutkovne igre lutka, drugače pa ima vse značilnosti prave dramske igre. Kar pomeni, da mora lutkar obvladati vse, kar zna živi igralec, poleg tega pa še oživeti lutko in ji pomagati, da se na odru izrazi. Lutkar je tisti, ki formira karakter lutke, igralec – lutkar ni pomemben. Poznati mora značilnosti lutke, njene zmožnosti, da se lahko lutka v celoti izrazi. Kajti razlika med živim igralcem in lutko je v tem, da igralec lahko spreminja svoj značaj, mimiko, medtem ko ima lutka, čeprav je ves čas dejavna, nepremični izraz na obrazu.

Če želimo, da lutka oživi in prepriča gledalca (otroka), moramo vanjo usmeriti svojo energijo in ji posvetiti vso svojo pozornost, pogled, dotik in gib.

2.2 Vrste lutk

Lutk je veliko vrst. Med sabo se razlikujejo po načinu vodenja (s pomočjo roke, niti, palice ...), v materialu (iz papirja, lesa, blaga...), v velikosti (prstne, ročne, telesne), lahko so enostavne (ko uporabimo le prst, na katerega narišemo oči) ali izdelane do podrobnosti.

Varl (1995a, 1995b, 1997a, 1997b, 1997c) je razdelila lutke v pet skupin: lutke na palici, lutke na nitkah, ročne lutke, ploske lutke in mimične lutke.

2.2.1 Lutke na palici

Ta tip lutke je v praksi precej pogosto uporabljan, saj je izdelava tehnološko dokaj preprosta, lutko pa enostavno animiramo. Lutka na palici je lahko vsak predmet, ki ga nataknejo na palico, ga z njo premikamo in ga animiramo (Varl, 1995a). Je vrsta lutke, ki jo lahko ustvarimo hitro, s pripomočki, ki jih imamo pri roki.

2.2.2 Lutke na nitkah

V vrtcu se otroci z lutkami na nitkah srečujejo bolj poredko, vendar pa so to lutke, ki najbolj pritegnejo pozornost.

Marionete (strokovno poimenovanje lutk na nitkah) so tehnično najbolj zahtevne lutke, ki jih lutkar ne drži neposredno v roki, ampak jih vodi prek vodila in nitk. Marionete se po videzu najbolj približajo podobi človeka ali živali, saj imajo vse okončine in glavne sklepe. Kretnje lutk so precej podobne realnim. Enostavnejša oblika te lutke je marioneta na žici, kjer je trup pritrjen na trše osnovno vodilo, zaradi tega ima manj nitk in je lutka tako enostavnejša za vodenje (Varl, 1995b).

2.2.3 Ročne lutke

Ročne lutke so ene najbolj uporabljanih v vrtcih, so enostavne za uporabo in z malo spretnosti jih lahko izdelamo tudi sami.

Že ime nam pove, da lutko nataknejo na roko. Osnova lutke je lutkarjeva dlan, glava je nataknjena na enega od prstov, lutkin kostum pa zakriva roko. Vodimo jo s premikanjem roke, dlani in prstov. Je zelo vodljiva, hitra in gibčna. Lutkar je skrit za paravanom. Različici ročnih lutk sta prstna (lutko upravljamo le s prstom, na katerega je nataknjena glava) in naglavna lutka (nekoliko večja, glava je na kratki palici, ki jo drži lutkar z eno roko, druga roka pa je v lutkinem rokavu) (Varl, 1997a).

2.2.4 Ploske lutke

Ploske lutke so dvodimenzionalne. So enostavne za izdelavo, saj lahko na primer otrokovo risbo preprosto pritrdimo na palico in že imamo lutko.

Ponavadi je izdelana iz kartona in pritrjena na vodilo (leseno palico ali tršo žico). Ploske lutke so lahko tudi delno gibljive, kar pomeni, da se posamezni deli samodejno gibljejo ali pa so posamezni deli telesa vodeni s posebnimi vodili. Predhodnice ploskih lutk so senčne lutke, pri katerih potrebujemo platno in vir svetlobe od zadaj (Varl, 1997b).

2.2.5 Mimične lutke

V vrtcu velikokrat izdelujemo mimične lutke iz starih nogavic, na katere pritrdimo oči. Animacija takšne lutke je preprosta tudi za otroke.

Glavna lastnost mimičnih lutk je premikajoča se čeljust, s katero je mogoče posebej poudariti karakter lutke. Animiramo jo z dlanjo, odvisno od materiala, iz katerega je lutka, pa lahko nakazujemo odpiranje in zapiranje ust/gobca ali pa vplivamo tudi na grimase in mimiko celotnega obraza (Varl, 1997c).

2.3 Vpliv lutke na razvoj otroka

Vzgojitelji smo že po Kurikulumu zavezani k temu, da skrbimo za otrokov vsesplošni razvoj, telesni in duševni. Kako pa nam pri tem pomaga lutka? Tisti, ki se ukvarjajo z lutkami, ugotavljajo, da ima lutka poseben vpliv na otrokov socialni, kognitivni in emocionalni razvoj.

Otroci v skupini se med seboj razlikujejo. Nekateri so vase zaprti, sramežljivi, drugi odprti, eni družabni, drugi se držijo zase. Zaradi svoje različnosti med njimi prihaja do konfliktov. Včasih sam vzgojitelj ni uspešen pri povezovanju otrok, lahko pa so mu v pomoč lutke. Pri kreativni dramski igri z lutko otroci ugotovijo, da brez medsebojnega dela ne bo končnega rezultata.

Pri sodelovanju v skupini so pozabljene socialne razlike, saj je v ospredju izmenjavanje idej. Pri kreativni drami pride velikokrat do medsebojnega sprejemanja, ki je rezultat skupnega dela, skupne želje po dobro opravljenem delu in vezi, ki se stkejo pri skupni igri. Skozi igro spoznavajo drug drugega, svoje navade, pa tudi običaje. Dramska igra omogoča otrokom, da se postavijo na mesto drugega, da ga poskušajo razumeti, pa naj bo to v literarni zgodbi ali resnični, ki jo otroci prenesejo na oder (McCaslin, 2006).

Pri lutkovnih dejavnostih gre večinoma za sodelovanje. Če želimo, da bo predstava uspela, je v skupini nujno potrebno usklajevanje, dogovarjanje, sprejemanje mnenj drugih, prepoznavanje in upoštevanje čustev. Med člani skupine poteka komunikacija, vsi pa delajo za isti cilj (Korošec, 2006).

Otroci se ob delu z lutkami lažje sprostijo in odprejo, zato je učenje socialnih veščin tako lažje. Otroci z izkustvenim učenjem pozitivnih medsebojnih odnosov in skupnim reševanjem konfliktov razvijajo socialne veščine (Korošec, 2005).

Lutke so dober pomočnik tudi pri razvijanju otrokovih kognitivnih sposobnosti. Dramska igra z lutkami spodbuja razvoj domišljije in ustvarjalnosti (otroci si sami izmišljajo zgodbe in dialoge, sami ustvarjajo lutke in sceno), spodbuja iskanje različnih rešitev, povezovanje različnih znanj, spodbuja razvoj jezika in komunikacije, verbalne in neverbalne.

Kreativna igra z lutko otroku omogoča, da razvije individualne sposobnosti in osebni način komunikacije, ki izhaja iz njega samega. Z lutko se lahko izkaže vsak otrok ne glede na njegove sposobnosti (intelektualne, komunikacijske), potrebuje le čas, prostor in ustrezno spodbudo za raziskovanje (Korošec, 2003).

Pri kreativni igri otroci razvijajo sposobnost poslušanja, saj morajo slediti dialogu, da vedo, kdaj so na vrsti. Razvijajo jezikovne zmožnosti z izmišljevanjem besedila, ustvarjanjem dialoga, z medsebojnim sodelovanjem in deljenjem idej (Laughlin, 1998).

Z lutkami lahko tudi pomagamo otrokom pri emocionalnem razvoju. Pri kreativni igri z lutkami spoznavajo različna čustva in se jih učijo nadzorovati, skozi igro z lutko lahko sprostijo svoja negativna čustva.

Vsak človek kdaj občuti jezo, strah, ljubosumje, nezadovoljstvo ali negativizem. Če otroku dovolimo prosto igro v varnem okolju, mu omogočimo, da se spoprime s svojimi težavami. Svoja močna čustva tako sprostijo na primeren in sprejemljiv način (McCaslin, 2006).

Otroci ves čas aktivno sodelujejo z idejami, sami izdelujejo lutke in tako vsak prispeva svoj delež k uspešni predstavi. To spoznanje, da je prav vsak pomemben del, vpliva na razvoj njihove samozavesti.

Z igranjem z lutko otrok prevzema različne vloge in se tako postavi na položaj te osebe. Zgodbo dojema z njenega vidika in rešiti mora njen problem. Ko se vživlja v vlogo lutke, sprejema njene občutke in s tem povečuje občutljivost za čustva drugih (Korošec, 2006).

Tudi Brédikyté (2002) je prišla do podobnih dognanj. Izvedla je raziskavo v okviru svojega doktorata o vplivu dialoške dramske igre z lutkami na spodbujanje otrokove verbalne ustvarjalnosti. Pri tem je prišla do naslednjih ugotovitev:

- ta metoda je usmerjena k razvijanju domišljije, k razumevanju in dramskemu ter verbalnemu izražanju predšolskih otrok;
- s pomočjo dramske igre z lutkami otroci individualno raziskujejo različne teme in socialne interakcije;
- igra z lutkami spodbuja otrokovo samoizražanje in samostojno dramsko igro;
- dramska igra z lutkami odpira nove ustvarjalne ravni, kjer otroci spreminjajo zgodbe po svojih potrebah in v skladu s svojimi dejavnostmi;
- interakcija med otrokom in vzgojiteljem je partnerska;
- s pomočjo lutk lahko otrok izrazi, česar ne more z besedami;
- dramska igra z lutkami je ustvarjalni proces, ki omogoča otrokov kognitivni razvoj in samoizražanje.

2.4 Lutka ljubljenska

Prihod v vrtec in ločitev od staršev sta za otroke različno stresna. Nekateri se v skupino hitro vklopijo, drugi pa imajo težave ne glede na to, pri kateri starosti so vključeni v vrtec. Razlogi za težave pri vključitvi so različni. Otrok ne najde stika s sovrstniki ali z vzgojiteljem. Pri tem nam je lahko v pomoč tudi lutka, ki namesto vzgojitelja zjutraj sprejme otroka.

Lutka ljubljenska lahko postane močnejša avtoriteta kot vzgojitelj in s tem zmanjša stresno situacijo med otrokom in vzgojiteljem ter olajša komunikacijo. Lutka otroku omogoča simbolno komunikacijo z okoljem (Korošec, 2002).

Kot pravi Varl (1998), je lahko lutka otrokov zaupnik, s katerim se lahko sproščeno pogovarja, mu zaupa, lahko pa je lutka nekaj, s čimer se poistoveti, se za njo skriva.

Kaj sploh je lutka ljubljenska? Gre za lutko, ki je v skupini stalno prisotna. Je živi član skupine, ki je aktivno vključena v delo otrok in vzgojitelja ter jih spremlja skozi vse leto. Je zaupnik in zaveznik otrok, ki olajša navezovanje stika, sprošča napetost in izboljša komunikacijo med otrokom in vzgojiteljem. Vrsta lutke ni pomembna, saj je lahko ljubljenska tudi navadna igrača. Pomembno je, da vzgojitelj verjame v moč lutke (Korošec, 2006). To pomeni, da ima lutka pravzaprav večjo nalogo, kot le sprejeti otroke. Vrtec že dolgo ni več le prostor, kjer se izvaja le varstvo, ampak skrbi za razvoj na različnih področjih, učenje, za socialno interakcijo med otroki, odraslimi in okoljem.

S pomočjo lutke ljubljenske in njene zgodbe lahko motiviramo otroka na čustveni, doživljajski in miselni ravni. Otroci so notranje motivirani, na eni strani zaradi zgodbe in radovednosti ob raziskovanju, zaradi igre, ki dejavnost naredi zabavno, na drugi strani pa zaradi notranje želje po sožitju z drugimi, iz potrebe biti ljubljen in imeti rad (Gobec, 2000).

Lutka v rokah vzgojitelja in otrok spodbuja otrokov kognitivni, čustveni in socialni razvoj.

2.5 Otrok in lutkovno gledališče

Živimo v času, ko nam življenje diktirajo elektronske naprave. Otroci so izpostavljeni televiziji in pametnim telefonom ter znajo rokovati z njimi, še preden se naučijo govoriti. Otrokom moramo omogočiti, da spoznajo tudi čar gledališča.

»Kakovostna predstava za otroke naj bi gledalcem in gledalkam nudila ugodje, odprla pot domišljiji in čustveni ter miselni identifikaciji z junaki in junakinjami, vpogled v različne socialne in moralne konflikte ter reševanje miselnih problemov.« (Marjanovič Umek, 2013, str. 24).

Kulturna vzgoja je dvigovanje kulturne pismenosti otrok in mladine. »Otroška kultura« je izraz, ki se pojavlja kot poimenovanje kulture, namenjene otrokom, ki pa je lahko kultura, ustvarjena za otroke ali pa kultura, ki jo ustvarijo otroci. Najbolj izpostavljena zvrst »otroške kulture« je lutkovno gledališče. Zavedati se moramo, da je gledališče skupek treh elementov: igre, odra in občinstva. Če manjka le eden, ne moremo govoriti o pravem gledališču. Ker brez publike ni gledališča, je pomembno, da poskrbimo za gledališki program za otroke in mlade, saj so prav oni bodoče občinstvo »resnega gledališča« (Šinko, 2008).

Ne glede na to, ali otroke peljemo v gledališče, pripravljamo predstavo zanje ali jih vodimo pri pripravi njihove predstave, je pomembno, da se zavedamo, da otroci gledališče dojemajo drugače kot odrasli. Wood (2013) je izpostavil enajst značilnosti, ki so skupne otroškemu občinstvu:

- otroci se navdušujejo nad pravico, poštenostjo (otroci so v igro čustveno vpleteni in v večini želijo, da zmaga pozitiven lik);
- otroci do neke mere uživajo v strahu (v nadzorovani situaciji, med prijatelji ali s starši, otroci uživajo v strašljivih prizorih, magija in pošasti jih privlačijo);
- otroci so zdravo subverzivni (radi imajo stvari, ki se zdijo odraslim nespodobne, npr. smrdljive nogavice, prdenje...);

- otroci so logični (radi imajo zgodbe z začetkom, sredino in koncem, razumejo vračanje k preteklim dogodkom, dokler je vse jasno predstavljeno);
- otroci med predstavo povzročajo hrup (hrup med otroki je pogosto naraven odziv na dogajanje na odru, npr. pogovor o vsebini s prijateljem ali poskakovanje od navdušenja na stolu);
- otroci se odzivajo na dejavno dogajanje (zanimivi so jim liki, ki se veliko gibljejo, dolgi pogovori brez gibanja jih dolgočasijo);
- otroci ne marajo pokroviteljstva (pretirano spakovanje in poenostavljanje jih odbija);
- otroci ne marajo »ljubčkanja« (otrok ne zanima zaljubljanje para, ampak njune težave);
- otroci obožujejo živali in igrače;
- otroci imajo radi zgodbe (zgodba mora biti močna, logična, razumljiva in zanimiva, saj je dobra zgodba bistvenega pomena za predstavo).

Otrokom moramo dati možnost, da sami raziščejo gledališče, se preizkusijo v nastopanju, si izdelajo kostume, lutke, da izdelajo sceno...

Gledališka vzgoja namreč razvija domišljijo, smisel za estetiko, razvija etično presojo, pomaga pri premagovanju treme, razvija govor in približa knjižni jezik, pomaga pri vživljanju v čustva drugih, navaja k etičnemu presojanju človeških dejanj, razvija vztrajnost in samodisciplino, omogoča začasni umik iz vsakdanjosti (Ahačič, 1977).

2.6 Vloga vzgojitelja

Vloga odraslega je definirana že v Kurikulu (1999). Vzgojitelj mora upoštevati razvojne značilnosti otroka in pripraviti dejavnosti tako, da otrok sam raziskuje in sam pride do rešitve. Pri tem je pomemben proces in ne rezultat. Vzgojitelj poskrbi za bogato in raznovrstno umetniško okolje, ki otroka spodbuja k ustvarjanju in razvija njegovo estetsko vrednotenje in osebni okus. Otroku mora omogočiti varno in prijazno okolje, kjer bo razvijal svoje potenciale na sebi lasten način. Vzgojitelj otroka sprejema, vodi, podpira, prepozna in spodbuja še tako neznatno napredovanje.

Naloga vzgojitelja je, da sprejme vsakega otroka kot edinstveno osebnost, pri tem pa mu lahko delo olajša lutka. Porenta (2003) priporoča lutko, ki jo lahko uporabimo na različne načine. Lahko je motivacijsko sredstvo, lahko je učitelj, ki postavlja pravila ali daje naloge, ali učenec, ki mu otroci pomagajo, da usvoji določeno znanje, lutka je lahko posrednik pri komunikaciji (je v pomoč vase zaprtim otrokom, razbija strah pred

javnim nastopanjem ...), lahko je prijatelj pri igri, spodbujevalka ustvarjalnosti ali lik z nalogo, ki potrebuje pomoč otrok.

Tudi Korošec (2006) spodbuja uporabo lutke in kreativne dramske igre. Pri tem opozarja, da kreativna dramska igra z lutko potrebuje čas in prostor ter zahteva vzgojitelja, ki je navdušen in zavzet za lutke, odprt in dobro pripravljen. Igra z lutko omogoča vzgojitelju, da lažje spozna in razume otrokovo vedenje. S pomočjo lutke postane vzgojitelj druga oseba, ki se lažje približa otroku, saj ga le-ta spozna v drugačni luči. Vzgojitelj, skrit za lutko, lažje odkrije otrokova nagnjenja, čustva, mišljenja. Delo v vrtcu zahteva kreativnost in ustvarjalnost, ki jo igra z lutko povečuje. Vzgojitelj mora upoštevati vsa področja otrokovega razvoja (kognitivno, socialno, emocionalno in fizično). Z lutkami lahko pokrijemo prav vsa področja in predstavljajo alternativno učno izkušnjo. Vzgojiteljeva aktivna vloga v igri pa predstavlja tudi njegov osebni razvoj in napredek v načinu poučevanja.

Lutka ima široko možnost uporabe. Oživiti lutko pa ni tako preprosto, kot se zdi na prvi pogled. Če želimo lutko uporabiti pri delu z otroki, moramo imeti nekaj osnovnega znanja o lutkah.

Mednarodna zveza lutkarjev UNIMA se zavzema za profesionalno informiranost vzgojiteljev in učiteljev o uporabi in animaciji lutk, kar bi prispevalo k bolj profesionalni uporabi lutk v vrtcu in šoli (Majaron, 2000).

»Kdor poučuje otroke igro, ki jo že nosijo v sebi, je pred najtežjo nalogo. (...) Učitelj igre otroke ves čas vodi (le-ti pa tega sploh ne smejo opaziti), jih sprošča in vzpodbuja (tiste bolj zadržane) ter odvaja puhlega nastopaštva (tiste nezadržane), jim odkriva smisel dialoga (prve dramatične substance), improvizacije (matere zaigrane zgodbe), gibanja na odru (rojenega v prirojenem občutku za ravnotežje) ter jim prišepne skrivnost oponašanja in življenja. Učitelj STVARNIC IGRE deluje kot sejalec igre, ki se ob njenem vzkliju umakne. Igra se z otroki in se neopazno preseli za oko kamere.« (Zupančič, 1993, str. 62).

Vzgojitelj mora verjeti v moč lutk in jih tudi sam uporabljati, čeprav to pomeni, da lutka kdaj pa kdaj prevzame avtoriteto (Majaron, 2000).

2.7 Kurikulum

Kurikulum je nacionalni dokument, ki je izšel leta 1999. Je strokovna podlaga za delo v vrtcih. Namesto vsebin poudarja proces predšolske vzgoje, pomembnost interakcij in izkušenj, prek katerih se otrok uči. Zajema temeljna načela, cilje različnih področij, predlaga primere vsebin in dejavnosti ter opiše vlogo odraslih. Kurikulum delo

v vrtcu deli na šest področij: jezik, gibanje, umetnost, naravo, družbo in matematiko (Kurikulum za vrtce, 1999).

Kurikulum poudarja pomen igre za otroke, ker je igra notranje motivirana, povzroča pozitivna čustva, ker ni pomemben cilj, ampak sama dejavnost in se v njej prepletajo različna področja otrokovega razvoja. Prav zato je nujno, da se prepleta z vsemi področji dejavnosti.

Lutke in lutkovna umetnost so v kurikulumu uvrščene na področje umetnosti. Lutka je lahko cilj pedagoškega dela, končni izdelek. Z nekaj domišljije in vztrajnosti pa lahko lutka poveže prav vsa področja dejavnosti v kurikulumu, saj je lutka lahko sredstvo za doseg novih ciljev, za utrjevanje, spoznavanje različnih področij.

2.8 Prikriti kurikulum

Kurikulum predstavlja možne poti do ciljev, še vedno pa je vzgojitelj tisti, ki se odloči, kako bo do določenega cilja prišel. Odloča se glede na svojo strokovno presojo, trenutno dogajanje v vrtcu, projekte, glede na svoje izkušnje, svoje želje, prepričanja in zanimanja. Prav zato je pomemben dejavnik pri delu v vrtcu, ki pa je nemalokrat spregledan, prikriti kurikulum.

Pod prikriti kurikulum spadajo tista dejanja in intence dogajanja v vrtcu, ki niso zapisana v uradnih dokumentih in niso neposredno načrtovana. Gre za vzgojiteljevo »tihu« znanje, njegove moralne vrednote, stereotipe, verske in politične nazore, njegovo ideologijo, prepričanja in pričakovanja, ki jih ima v zvezi z vzgojo otrok in svojo poklicno vlogo (Kroflič, 2005).

Vsak vzgojitelj se mora zavedati vpliva svojega nezavednega dela osebnosti na njegovo delo, na vzgojo, potek dejavnosti in na odnos do otrok.

Ker so reakcije in občutenje vzgoje pogojeni s prikritim kurikulumom, je pomembno, da se vzgojitelji ves čas izražajo o novih dognanjih o otrokovih razvojnih kompetencah, o načelih vzpostavljanja etične občutljivosti, da se zavedajo pomembnosti svoje aktivne drže, od katere je odvisna socialna klima v skupini in s tem otrokov socialni razvoj in usvajanje pomena solidarnosti, posameznikovih pravic in skupnih pravil v vrtcu (Kroflič, 2005).

3 PRAKTIČNI DEL

3.1 Splošna predstavitev praktičnega dela

3.1.1 Opredelitev in raziskovalna vprašanja

Včasih pozabimo, kako pomemben del otrokovega življenja je lutka. Opažamo, da je stik z lutko omejen v veliki večini na ročno ali prstno lutko, na nekaj lutkovnih predstav v vrtcu (večinoma zaigrane z ročnimi ali ploskimi lutkami) in tu in tam ogled kakšne predstave v lutkovnem gledališču.

»Zgodnje učenje otrok naj poteka v situacijah, ki omogočajo globoko doživetje in potopitev v učno situacijo preko praktične aktivnosti, sugestivnih umetniških fenomenov (lepote besede, zvoka, giba, likovne podobe), doživljanja čudežev narave in moči osebnih stikov – na prvem mestu pa je seveda ekspresivno močna vzgojiteljica!« (Kroflič R., 2005, str. 16).

Prav zato smo se odločili in izpeljali praktični del zaključnega dela v vrtcu, kjer lutka ni bila le mašilo v programu, ampak smo otrokom lutko in lutkovno gledališče predstavili bolj obširno in z druge perspektive. Otroci so skozi igro odkrivali, raziskovali, ustvarjali, spoznavali, se učili, pridobivali izkušnje...

Pri načrtovanju in izvedbi smo sledili raziskovalnim vprašanjem:

- Kako zasnovati in izvesti dejavnosti, v katerih bodo predšolski otroci prek izkustvenega učenja spoznavali lutke in lutkovno gledališče?
- Kako lahko lutko vključimo v vsa področja kurikula?
- Kakšna je razlika v odzivu otrok na lutko in na vzgojitelja?
- Kako lahko lutka izboljša medosebne odnose v skupini?

Osrednja lutka, ki je bila prisotna ves čas, je bil Teodor. Gre za telesno lutko, ki predstavlja pujsa Teodorja iz pravljice Pujsa imamo za soseda. Včasih smo ga uporabili kot motivacijo, drugič kot pomočnika vzgojitelja, kot enega od otrok. Bil je tretji vzgojitelj, učitelj, povezovalec, svetovalec, prijatelj, zaupnik...

Poleg njega smo uporabljali tudi druge lutke. Lutke so bile izdelek otrok, del predstave, uporabili smo jih kot pomoč pri učenju itd.

3.1.2 Namen in cilji

Namen diplomske naloge je približati otrokom lutko in lutkovno gledališče, hkrati pa povezati otroke in povečati motivacijo otrok. S svojim ustvarjalnim delom bodo utrjevali znanje in kar je še pomembnejše, pridobivali nove izkušnje. Lutko želimo

vključiti v vsa kurikularna področja na čim več različnih načinov. To pa pomeni, da v vsakodnevne dejavnosti ne vključimo le lutke ljubljenske, ampak lutke z različnih vidikov.

Ker je diplomatska naloga usmerjena na posamezna kurikularna področja, so v nadaljevanju cilji in dejavnosti, ki smo jih izvajali, opisani ločeno, po posameznih področjih, zaradi same naravnosti naloge. Poudariti moramo, da se področja med sabo ves čas prepletajo, prav tako tudi dejavnosti, ki večinoma zajemajo več področij naenkrat. Ker so medpodročne povezave izredno močne, jih v praksi ne moremo ločevati.

Cilji po področjih:

- gibanje – zavedanje prostora in načina gibanja, zavedanje različnih položajev in odnosov med otroki samimi ter otroki in lutkami;
- jezik – otrok ob poslušanju in pripovedovanju pravljic spoznava moralno-etične dimenzije, se identificira s književno osebo ter doživlja in sooblikuje literarni svet;
- umetnost – spoznava svet lutk, se prek njih izraža, raziskuje in eksperimentira; s pomočjo vzgojitelja pripravi lutkovno predstavo;
- družba – uči se sprejemanja drugačnosti in zmanjševanja stereotipov; usvoji varno vedenje in ravnanje v gledališču;
- narava – otrok spoznava svet okrog sebe in odkriva svoj vpliv na naravo; spoznava pomen urejenosti prostora;
- matematika – iskanje, zaznavanje in uporaba različnih možnosti za reševanje problema.

3.1.3 Vzorec

Praktični del zaključnega dela smo izvajali v skupini štiriindvajsetih otrok, starih od pet do šest let. Vsi otroci so bili v vrtcu zadnje leto, skupaj smo bili dve leti. Med njimi je bilo dvanajst dečkov in dvanajst deklic. Posebnost skupine je narodna raznolikost, saj so v skupini štirje otroci albanske narodnosti, ki so v vrtcu šele drugo leto in se šele učijo govoriti slovensko, nekaj otrok pa je bosanske narodnosti. Izvedba v vrtcu je trajala približno tri mesece vsakodnevno, določene dejavnosti pa smo izvajali že od začetka šolskega leta.

3.1.4 Potek

V nadaljevanju je na kratko opisan potek celotnega projekta, nato pa so dejavnosti, ki smo jih v vrtcu izvajali, natančneje opisane po posameznih področjih

kurikula. Posamezne dejavnosti so potekale različno dolgo, nekatere so bile krajše, druge so potekale skozi daljše časovno obdobje.

Metode dela so bile različne od ene dejavnosti do druge. Nekaj dejavnosti je bilo skupnih, nekaj skupinskih, določene so potekale tudi individualno. Odvisno od potreb, zahtevnosti same dejavnosti in ciljev.

Rdeča nit praktične izvedbe v vrtcu je bila lutka pujs Teodor, ki je spremljala in usmerjala dejavnosti in dogajanje v vrtcu. Gre za lik iz pravljice Pujsa imamo za soseda (Fries, C., 2000). Knjigo smo izbrali zaradi vsebine, saj govori o stereotipih in drugačnosti.

Najprej smo z otroki prebrali pravljico Pujsa imamo za soseda, nato pa se jim je pujs Teodor predstavil še v živo. Tako je lutka prišla v našo skupino in v njej tudi ostala. Otroci so jo z veseljem in radovednostjo sprejeli medse kot enakovrednega člana. Lutka je bila vsak dan z nami pri dejavnostih, spremljala nas je znotraj in zunaj vrtca.

Ko so se otroci seznanili z lutko, jim je ta najprej predstavila svoje prijatelje. Vsak dan so spoznavali nove vrste lutk, razlike med njimi in se pogovarjali o gledališču.

Lutka pujs Teodor je vsak dan vodila jutranje razgibavanje, jih spremljala pri dnevni rutini (umivanju zob, prehranjevanju), jim tedensko pripravljala različne dejavnosti z različnih področij, pri nekaterih je bila del dejavnosti, pri drugih je le predstavila dejavnost. Skozi gibanje jim je predstavila gib lutke; pri umetnosti smo usvajali novo pesem, izdelovali lutke, pripravljali dramatizacijo; pri naravi smo spoznavali pomen ločevanja in predelave odpadkov, odkrivali pomen zelišč, raziskovali naravo v bližnji in daljni okolici; pri matematiki smo utrjevali štetje, razvrščali, se orientirali v prostoru; pri jeziku smo spoznali novo pravljico, se o njej pogovarjali, iskali nove preobrate in konce zgodbe, iskali vzporednice zgodbe v realnem življenju; pri družbi pa smo spoznavali različnost, stereotipe in pomembnost bontona v gledališču in nasploh v življenju.

Celoten projekt smo zaključili z zaključnim roditeljskim sestankom, za katerega smo v vrtcu ustvarili pravo lutkovno gledališče. Otroci so odigrali pravljico Pujsa imamo za soseda s senčnimi lutkami, na koncu pa smo pripravili še pogostitev s pijačo in piškoti, ki smo jih spekli s pomočjo pujsa Teodorja.

V nadaljevanju so zapisani cilji, nanizane so glavne dejavnosti, povezave z drugimi področji, opis poteka in evalvacija dejavnosti. Nekatere dejavnosti niso opisane podrobno, ampak so le naštet.

Dejavnosti smo sicer načrtali že na začetku, vendar smo izhajali iz otrok, njihovih potreb in želja, zato je bila kakšna dejavnost hitreje opravljena, nekatere so trajale dlje, zaradi velikega zanimanja otrok smo tudi spremenili zamišljeno končno dramatizacijo iz nastopa z namiznimi lutkami v senčno gledališče.

3.2 Jezik in lutka

Globalna cilja:

- spodbujanje ustvarjalnosti in jezikovne zmožnosti,
- doživljanje in spoznavanje temeljnih literarnih del za otroke.

Operativni cilji:

- otrok ob poslušanju in pripovedovanju pravljic spoznava moralno-etične dimenzije,
- otrok se identificira s književno osebo,
- otrok doživlja in sooblikuje literarni svet.

Dejavnosti:

- literarno-estetsko branje (Pujsa imamo za soseda (Fries, C.)),
- spreminjanje zgodbe z novim junakom (Slona/oso imamo za soseda),
- podoživljanje zgodbe z lutkovno dramatizacijo,
- prvo srečanje z lutko (pujsom Teodorjem),
- izdelava vabila.

Medpodročne povezave:

- družba,
- umetnost,
- gibanje.

3.2.1 Literarno-estetsko branje

Z otroki smo se posedli v krog. Kot uvodna motivacija je bilo le vprašanje: »Kaj mislite, kako bi izgledalo, če bi za soseda dobili pujsa? Če bi naš sosed bil pujs...«

Njihovi odgovori so bili naslednji:

- »Umazana hiša bi bila.«
- »Polno gnoja bi bilo.«
- »Vse bi umazal.«
- »Imel bi blato.«
- »Igral bi se z blatom.«

- »Vse bi razbil.«
- »Skakal bi po blatu.«
- »Skakal bi po lužah.«
- »Ne bo vljuden.«
- »Ne bi mogli spat, ker bi ves čas krulil.«
- »Vseposod bi bile stopinje od blata.«
- »Umazal bi svojo posteljo.«
- »Ves čas bi se valjal po blatu.«

Nato so prisluhnili branju pravljice. Po branju smo skupaj obnovili zgodbo, tako da so odgovarjali na vprašanja o sami vsebini in značajih literarnih oseb. Še enkrat so opisali pujsa in njegove sosede:

- »Pujs je tudi zelo prijazen.«
- »Bil je dober ustvarjalec.«
- »Je vljuden.«
- »Ima čiste in lepe parklje.«
- »Ima čisto stanovanje.«
- »Dobre piškote peče.«
- »Vse pospravlja.«
- »Niso pozdravljali.«
- »Vse so zatožili.«
- »Niso bili veseli novega soseda.«

S pomočjo podvprašanj so prišli do spoznanja, da je bil pujs edini, ki je bil vljuden, prijazen, pripravljen spoznati druge, a so ga vseeno, brez da bi ga spoznali, označili za umazanega in nemarnega.

Ko smo se o knjigi pogovorili in pbliže spoznali junake zgodbe in njihove karakterje, je bil čas, da spoznajo glavnega akterja zgodbe – pujsa Teodorja. Otroci so ga sprejeli z navdušenjem, vsak se ga je želel dotakniti, ga pobožati. Ko je lutka spregovorila, so komaj čakali, da ji lahko odgovorijo, nekateri so ji želeli pripovedovati stvari, ki se niso navezovale na temo. Zaradi velikega navdušenja je lutka otrokom dovolila, da ji vsak pove eno zanimivo stvar, potem pa smo nadaljevali z delom. S sabo je Teodor prinesel vrečo z ročnimi in prstnimi lutkami in jih ponudil otrokom. Dogovorili so se, da lahko poskusijo še sami zaigrati zgodbo. Razdelili so se v manjše skupinice, nekateri so se šli igrati, drugi pa so se poigrali z lutkami, kasneje so se skupine zamenjale. Na koncu so vsi želeli svojo igro pokazati drugim in Teodorju, zato smo v

igralnici na hitro ustvarili mini gledališče s stoli in mizami. Lutke so bile dostopne ves čas in nekateri so se jih tudi kasneje večkrat posluževali. Te dramatizacije so bile popolnoma samostojne, otroci so si sami pripravili lutke in oder, sami so določili vloge, se med sabo opominjali, popravljali, dogovarjali...

Čez nekaj dni jih je Teodor povabil k razmišljanju, kako bi bilo, če bi živali namesto pujsa dobile za soseda npr. slona ali oso. Vsi so se strinjali, da bi bila osa slaba soseda, ker bi glasno brenčala, pikala bi vse po vrsti, grizla sadje in les in še smetila bi okrog. Slon pa bi bil po njihovem slab sosed, ker bi glasno trobil, ker je težak, bi lahko polomil stopnice, in naredil bi poplavo, ker bi polomil pipo. Na koncu pa bi sosedge ugotovili, da osa poje v pevskem zboru in peče najboljšo jabolčno pito, slon pa zna hoditi po vrvi, pripravi najboljši sok s smetano, pa še jagode goji na balkonu.

3.2.2 Evalvacija dejavnosti

Vse dejavnosti so bile uspešno opravljene, aktivna udeležba otrok je bila visoka. Otroci so z zanimanjem poslušali zgodbo in se vanjo poglobili. Pokazali so veliko ustvarjalnosti in domišljije pri ustvarjanju novih zgodb. Tudi otroci, ki se ponavadi držijo v ozadju in se izogibajo nastopanju oziroma govorjenju pred drugimi, so želeli pomagati in lutki ustvariti novo zgodbo. Poznavanje zgodbe so poglobljali z dramatizacijami, kjer so pokazali veliko mero sodelovanja. Otroci so lutko pujsa sprejeli kot enakovrednega člana skupine. Izkazala se je kot resnično dobra in učinkovita motivacija, saj je otroke pritegnila že s samo prisotnostjo. Lutka je bila otrokom po eni strani prijatelj, ki so ga objemali in mu želeli pripovedovati o svojih pripetljajih, po drugi pa avtoriteta, saj je bilo dovolj, da je Teodor le »oživel« (lutka je imela ves čas svoj prostor v igralnici, v lutkovnem kotičku), pa je naredil red v igralnici, pomiril otroke, jih motiviral za delo in podobno.

3.2.3 Izdelava vabila

Zaključek našega projekta je bila lutkovna predstava za starše in otroci so ugotovili, da je treba izdelati vabilo. Pogovorili smo se o tem, kako je videti vabilo in česa ne smemo pozabiti napisati, da bodo starši lahko prišli na predstavo. Napisali (oziroma prerasali črke) so ga sami in vsak je nanj narisal še sebe. Vabilo smo fotografirali in pomanjšali, da ga je vsak dobil tudi za domov, original pa smo obesili na vrata.

Slika 1: Vabilo

3.2.4 Evalvacija dejavnosti

Otroci so bili zelo ponosni na vabilo. Vsak je želel pokazati svoj prispevek na njem svojim staršem pa tudi staršem drugih otrok. Otroci velikokrat dobijo vabila na razne dejavnosti, vendar jih nikoli ne nesejo domov s takšnim navdušenjem kot so to. Tudi starši so povedali, da je veliko otrok želelo obesiti vabilo doma na steno.

3.3 Lutka in področje družbe

Globalni cilja:

- spodbujanje občutljivosti za etično dimenzijo različnosti,
- seznanjanje z varnim in zdravim načinom življenja.

Operativni cilji:

- otrok razmišlja o drugačnosti in se uči zmanjševanja stereotipov,
- otrok spozna, da morajo v družbi vsi pomagati in sodelovati, da se doseže dobro počutje in da družba deluje,
- otrok usvoji varno vedenje in ravnanje v gledališču in drugih kulturnih ustanovah,
- otrok spodbudi sodelovanje s skupinskim delom,
- otrok se poskuša vživeti v nekoga, ki ni sprejet,
- otrok spoznava gledališče in gledališko kulturo.

Dejavnosti:

- pogovor o stereotipih (poglabljanje zgodbe o pujsu Teodorju),
- bonton v gledališču,
- spoznavanje poklicev v gledališču.

Medpodročne povezave:

- jezik,
- umetnost.

3.3.1 Pogovor o stereotipih

Pogovor o stereotipih je potekal v povezavi z branjem pravljice o pujsu Teodorju. Kot je bilo že omenjeno, je bila knjiga izbrana zaradi svoje močne sporočilnosti o moči in vplivu stereotipov. Skupina je narodnostno zelo raznolika in čeprav so otroci skupaj že drugo leto, smo opazili, da je v tem šolskem letu veliko več zbadanja na račun drugačne govorice oz. težav v govoru, več je bilo tudi izločanja iz igre in podobno. Razlogi za to so različni, otroci so se navadili novega okolja (z lanskim letom so prišli v oddelek na osnovni šoli), postali so bolj samozavestni, med njimi je bilo opaziti tudi več tekmovalnosti, vpliva tudi vzgoje in zgleda staršev (velikokrat je bilo čutiti negativno usmerjenost s strani staršev do drugače govorečih) in še kaj. Ne glede na razloge, zakaj je do takega stanja v skupini sploh prišlo, je pomembno, da se otroci začnejo zavedati, kaj pomeni označitev nekoga zaradi posploševanja, kako se oseba počuti in kaj lahko otrok sam naredi, da do tega ne prihaja.

Pujs Teodor je povabil otroke k sebi na preprogo in jim prebral, kako so ga označili, preden so poslušali zgodbo o njem. Vprašal jih je, zakaj. Odgovori so bili:

- »Nismo vedeli.«
- »Nismo te poznali.«
- »Ker imajo vsi pujsi radi blato.«
- »Pa vsi pujsi so umazani.«

Ugotovili so, da je treba najprej spoznati osebo, saj šele tako lahko vidimo, kakšna je v resnici. Pogovarjali so se o tem, kaj bi živali morale storiti, ko so dobile novega soseda:

- »Ga pozdravit.«
- »Mu pomagat nesti drva.«
- »Mu pomagat pospraviti.«
- »Se ne skrivati.«
- »Ga povabit na kavo.«

– »Biti prijazne.«

Zelo hitro so ugotovili, kaj je prav in kaj narobe v zgodbi. Težje pa jim je bilo poiskati primere v resničnem življenju, kdaj so sami označili nekoga, brez da bi ga spoznali, ali so bili označeni. Pri tem so potrebovali več podvprašanj. Iskali so svoje dobre in slabe lastnosti, slabe so zaupali Teodorju na uho. Iskali so pozitivne stvari pri prijateljih v skupini in se skupaj s Teodorjem odločili, da bodo vsak dan zamenjali prijatelja, s katerim so v paru na sprehodu, da se bodo še bolje spoznali med seboj.

Skupaj s Teodorjem so prišli do zaključka, da se lahko čisto vsakemu zgodi, da je kdaj izločen, da si je treba vzeti čas, da nekoga spoznaš, ker imamo vsi dobre in slabe lastnosti, ter da nikoli ne smemo posploševati določenih lastnosti.

3.3.2 Evalvacija dejavnosti

Tudi dejavnosti na področju družbe so bile uspešno izvedene. Veliko je k temu pripomogla lutka pujs Teodor, ki je v kratkem času postala zaupnik otrok. Z njegovo pomočjo so otroci razmišljali in govorili o temah, ki jih niso vajeni, o katerih neradi govorijo ali pa sploh ne. Med samo dejavnostjo je bilo opaziti nelagodje, nekateri so se sramežljivo hihitali, videlo pa se je, da so razumeli, da je bil njihov opis pujsa krivičen in prenačilen. Pravzaprav so otroci nauk zgodbe zelo hitro dojeli, vedeli so, kaj je bilo narobe in kaj bi morale živati popraviti. Da pa je bil cilj sprejemanja drugačnosti in razbijanja stereotipov dosežen, lahko govorimo šele konec šolskega leta, ko smo opazovali obnašanje otrok in njihovo medsebojno sodelovanje. Opaziti je bilo namreč več sodelovanja in dogovarjanja pri prosti igri in dejavnostih ter medsebojne pomoči. Zbadanja zaradi drugačne govorice ni bilo več, otroci se niso več toliko grupirali, tudi otroci albanske narodnosti, ki so se prej družili predvsem med seboj, so pričeli prijateljevati z ostalimi otroki.

3.3.3 Bonton v gledališču

V osnove bontona v gledališču je pujs Teodor otroke vpeljal drugače. Med eno njihovo improvizirano predstavo je počel vse, česar se v gledališču ne počne (brcal v stol, glasno govoril, jedel med predstavo, hodil okrog, motil druge...). Otroci so ga najprej začudeno gledali, nekateri so se začeli hihitati, nastopajoči so najprej obstali, nato ga poskušali čim manj opazno utišati, eden od otrok je celo rekel: »Vesna, reci mu...«. Takrat se je pujs Teodor opravičil, jih poklical k sebi in skupaj so ugotavljali, zakaj določenih stvari v gledališču ne počnemo, kaj lahko in česane. Otroci so si izbrali vsak svoje pravilo in ga narisali, tako da smo na koncu izdelali lastno knjižico bontona. Na koncu se je Teodor še enkrat opravičil in prosil nastopajoče, da odigrajo še enkrat. Iz naše knjižice bontona smo izbrali tudi najvažnejša pravila, ki jih starši velikokrat

pozabijo, se o njih pogovorili in jih opozorili na njih na naši končni lutkovni predstavi. Napovedovalca sta tako opozorila na to, da med predstavo ne govorimo, sedimo na svojem sedežu, se med sabo ne pogovarjamo in izklopimo mobilne telefone.

3.3.4 Evalvacija dejavnosti

Ker so otroci iz starejše skupine, jim pravila obnašanja v gledališču niso tuja, saj se jih v vrtcu trudimo privzgojiti že od prve starostne skupine naprej. Že z malčki namreč obiskujemo predstave, ki so znotraj enote. V tem šolskem letu je v našem vrtcu potekala tudi akcija ozaveščanja staršev o vedenju v gledališču, saj opažamo, da včasih pozabljajo na pravila lepega vedenja. Skupaj z otroki smo izdelali bilten za starše, v katerem so otroci narisali pravila. Naša skupina je svojo knjižico naredila še posebej, zase. Otroci zelo dobro vedo, kako se obnašati, zelo hitro opazijo napačno ravnanje drugih, vendar se sami velikokrat spozabijo in pri sebi ne opazijo napačnega ravnanja. Pujs Teodor jim je pomagal, da so pričeli razmišljati tudi o svojih dejanjih, o svojem obnašanju. Kadarkoli smo se udeleževali različnih prireditev, smo se skupaj pogovorili o pravilnem vedenju, po prireditvi pa evalvirali svoje obnašanje. Sčasoma so otroci sami govorili o svojih opažanjih, pa ne le o obnašanju drugih, temveč tudi o svojem. Nekateri so dojeli hitreje, z nekaterimi se je pujs Teodor pogovarjal še individualno.

3.4 Umetnost in lutka

Globalni cilji:

- otrok umetnost doživlja kot del družabnega in kulturnega življenja,
- otrok razvija umetniško predstavljalnost in domišljijo z zamišljanjem in ustvarjanjem,
- otrok razvija ustvarjalnost pri pripravi, organizaciji, uporabi sredstev in prostora.

Operativni cilji:

- otrok usvaja nove izraze iz sveta lutk,
- otrok se prek lutk izraža, raziskuje in eksperimentira,
- otrok s pomočjo vzgojitelja pripravi lutkovno predstavo,
- otrok s pomočjo lutk usvaja novo pesem.

Dejavnosti:

- spoznavanje s svetom lutk in lutkovnega gledališča,
- izdelava lutk,
- izdelava scene,
- dramatizacija,

- učenje pesmi,
- ustvarjanje z glino,
- podoživljanje prek slikanja in risanja.

Medpodročne povezave:

- družba,
- narava,
- matematika,
- jezik,
- gibanje.

3.4.1 Spoznavanje lutk

Pujs Teodor je najprej spoznal otroke s svojimi prijateljicami lutkami. Delo je potekalo v manjših skupinah skozi ves teden. Vsak dan je Teodor predstavil eno vrsto lutk, ki jih je pripeljal s sabo v vrtec. Lutka se jim je predstavila in pokazala kakšno od svojih vragolij. Teodor in otroci so se nato o njej pogovorili, skupaj so iskali njene glavne značilnosti, si ogledali, kako se premika in kaj vse ta lutka zna. Spoznali smo lutke na palici, na nitkah, ročne in mimične, ploske lutke. Skupaj smo si ogledali tudi posnetke različnih predstav z različnimi lutkami in iskali razlike.

Slika 2: Spoznavanje z lutkami na palici

Slika 3: Spoznavanje s ploskimi lutkami

3.4.2 Evalvacija dejavnosti

Kot je bilo že večkrat omenjeno, je poznavanje lutk pri otrocih omejeno na prstne in ročne lutke. Na tak način so otroci dodobra spoznali različne vrste lutk, saj so jih videli v gibanju, lahko so se jih dotaknili in jih preizkusili, nato pa so si ogledali še predstavo z njimi. Nad lutkami so bili očarani, predvsem marionete in senčne lutke so naredile najmočnejši vtis. Cilj je bil dosežen. Otroci so spoznali veliko novega in usvojili nove izraze za poimenovanje lutk in dele lutkovnega gledališča (oder, scena, lutkar...), sami so raziskovali lutke (jih gledali, tipali, preizkušali) in se z njimi igrali. V igralnici smo imeli stalni lutkovni kotiček, kjer so bile otrokom lutke vseh vrst vedno dosegljive. Samoiniciativno so segali po njih, si izmišljevali dialoge, igrali predstave, z njimi prepevali pesmice...

3.4.3 Izdelava senčnih lutk

Zaradi velikega zanimanja za senčno gledališče smo se z otroki odločili, da bodo staršem zaigrali zgodbo s pomočjo senčnih lutk in ne z namiznimi, kot je bilo načrtovano, zato smo izdelali nove lutke. Otroci so na kartone risali svoje junake, jih s škarjami izrezali in jih pritrdili na palice. Pomoč so potrebovali pri izrezovanju detajlov, kot so oči, nos, usta... Pogovorili smo se, kako bi lahko nakazali, da pujs nosi drva in čisti, kateri deli živali bi se premikali, kako bi bila videti scena in podobno. Pripravljeno smo imeli tudi svetilko, s katero smo sence lutk sproti preverjali in po potrebi popravljali.

3.4.4 Evalvacija dejavnosti

Pri pogovoru o samih lutkah so otroci pokazali veliko domišljije, ustvarjalnosti in izvirnosti pri iskanju rešitev. Naredili smo veliko lutk in nazadnje so se otroci odločili, katere bomo uporabili v predstavi. Otrokom smo omogočili aktivno raziskovanje senčnih lutk z uporabo svetilke. Ko so se poigravali s svetlobo in senco, so sami prišli do ugotovitev, kako lutko obrniti, da se bo najbolje videla, kaj popraviti... Nekateri so potrebovali več poizkusov, da so ugotovili, kako delujejo senčne lutke, drugi manj. Tisti bolj radovedni so preizkušali tudi različne površine, kamor pada senca, in ugotovili, da potrebujejo ravno podlago. Raziskovanje jim je bilo zanimivo, saj so tudi v prihodnjih dneh večkrat zaprosili za lučko in z njo eksperimentirali.

3.4.5 Izdelava senčnega odra

Za senčno gledališče smo potrebovali tudi senčni oder. Predhodno smo si s Teodorjem ogledali posnetek predstave senčnih lutk. Dobili so tudi nalogo v razmislek, in sicer kako bi sami naredili senčno gledališče in kaj bi zanj potrebovali. Svoje ideje so

narisali, nato pa smo skupaj napisali, kaj bi potrebovali za izdelavo. Ko smo zbrali ideje, smo otrokom pripravili le material na sredo igralnice (velike pole papirja, različno prosojno blago, palice, stožce, deske, lepilni trak...). Razdelili so se v skupine, pregledali svoje načrte in se odločili, kako bodo izdelali oder. Nastale so štiri izvedbe odrov za senčno gledališče oziroma tri in ena lutka, saj je ena skupina med delom ugotovila, da na tak način oder ne bo deloval, kot je treba, in so se odločili, da bodo naredili kar strašilo – lutko. Z lutkami in reflektorjem smo nato preizkusili vse odre, otroci pa so ugotavljali, kaj je dobro in kaj ne, kako se vidijo lutke, kaj bi lahko izboljšali ...

Izjave otrok:

- »Premajhen je.«
- »Ne vidi se lutk, preveč papirja so dali.«
- »Oni se vidijo čez blago, oni se ne smejo videt.«
- »To pa ni oder...strašilo je.«
- »Tale je fajn, samo se bo podrl.«
- »Tule so pa luknje med papirjem, pa se oni vidijo.«
- »Preveč salotejpa so dali, sploh se ne vidijo lutke.«

Slika 4: Izdelava senčnega gledališča

Slika 5: Preizkušanje senčnega gledališča prve skupine

Slika 6: Senčno gledališče druge skupine

Slika 7: Senčno gledališče tretje skupine

Slika 8: Senčno gledališče četrte skupine

3.4.6 Evalvacija dejavnosti

Dejavnost je bila zelo uspešna ne le na področju umetnosti, kjer so pokazali veliko iznajdljivosti in inovativnosti, ampak tudi na področju družbe, saj je delo v skupinah potekalo brez preprirov, veliko je bilo dogovarjanja, medsebojne pomoči, porazdelili so si delo in vsi so sodelovali pri delu. Otroci so imeli povsem proste roke, odrasli smo posegli vmes le na njihovo željo. Vsaka skupina je imela svojo idejo, svoj način izdelave, tudi hierarhija dela je bila različna od skupine do skupine. Eni so takoj prevzeli položaj vodje in razdelili delo, drugi so imeli demokratično razdelitev dela, vsak je nekaj predlagal, nato pa so se skupaj odločili za najboljšo odločitev. Zanimivo je bilo tudi to, da si senčna gledališča med sabo niso bila podobna. Ponavadi radi kopirajo eden drugega, tukaj pa je vsaka skupina imela čisto svoj izvorni izdelek.

3.4.7 Usvajanje pesmi z lutko

Lutke smo preizkusili tudi na področju glasbe. Uporabili smo jih kot pomoč pri utrjevanju novo usvojene pesmi. Prejšnji dan so se otroci prvič seznanili s pesmijo Mravlja in polž (Janez Bitenc), naslednji dan pa smo pesem utrjevali. Kot motivacijo smo si na kazalec ene roke narisali mravljičo, na kazalec druge pa polžka. Otrokom smo zapeli pesem in ob njej igrali z narisanimi prstnimi lutkami. Nato smo mravljičo in polžka narisali še otrokom in skupaj večkrat zapeli pesem.

Slika 9:Utrjevanje pesmi s prstnimi lutkami

3.4.8 Evalvacija dejavnosti

Utrjevanje z lutkami je bilo izredno uspešno, saj so bile prstne lutke otrokom tako zanimive, da sploh niso opazili, da smo pri tem velikokrat ponovili pesem. Ravno to ponavljanje in utrjevanje predstavlja ponavadi težavo, ker otrokom hitro pade koncentracija in se naveličajo. Pri takšnem ponavljanju pa so se zabavali in sami želeli več ponovitev. Tudi naslednji dan, ko so prišli v vrtec, so si zaželeli, da spet narišemo lutke. Lutke, narisane na prste, smo večkrat uporabili in se tako seznanjali z novimi pesmicami, izštevankami, prstnimi igrami ali pa smo jih samo na takšen način utrjevali.

3.5 Gibanje z lutko

Globalni cilji:

- zavedanje prostora in načina gibanja,
- zavedanje različnih položajev in odnosov med otroki samimi ter otroki in lutkami,
- zavedanje pomembnosti gibanja za boljše počutje.

Operativni cilji:

- usvajanje gibanja lutk/rokovanje z lutkami,
- posnemanje giba lutk s telesom,
- vsakodnevno razgibavanje.

Dejavnosti:

- vsakodnevno jutranje razgibavanje s pujsom Teodorjem,
- igra z lutkami,
- dejavnost, kako se giblje lutka.

Medpodročne povezave:

- družba,
- jezik,
- matematika,
- narava.

3.5.1 Vsakodnevno razgibavanje z lutko

Pujs Teodor je vsako jutro vodil jutranje razgibavanje pred zajtrkom. Razgibavanje je vključevalo naravne oblike gibanja (hojo, tek, plazenje, lazenje, skoke ...), raztezne vaje in podobno. V dejavnost so se vključevali vsi prisotni otroci.

Slika 10: Razgibavanje z lutko

3.5.2 Evalvacija dejavnosti

Še preden nas je obiskala lutka pujs Teodor, smo izvajali jutranje minutke za zdravo telo pred zajtrkom. Dejavnost nikoli ni bila obvezna, povabljeni so bili vsi, sodelovali pa so tisti, ki so želeli. Večina otrok rada telovadi, nekaj pa jih je takih, ki se gibanju redno izmikajo. Naš oddelek vrtca ima prostore na osnovni šoli in tu imamo na razpolago dolg in širok hodnik, ki ga redno uporabljamo za razgibavanje. Ko je pujs Teodor prevzel vodenje gibalnih minutk in otroke odpeljal na hodnik, sta radovednost in želja po opazovanju dogajanja tudi tiste, ki nikoli niso želeli sodelovati, pritegnili vse otroke, da so se pričeli redno udeleževati gibalnih minutk. Nekateri otroci so uspeli celo prepričati starše, da so jih pripeljali v vrtec prej, da niso zamudili jutranjega razgibavanja.

3.5.3 Kako se giblje lutka

Da bi otroci bolje zaznali, kako se gibljejo lutke, kaj lahko z njimi počenemo in kako jih najboljše animiramo, smo izvedli dejavnost, kjer so se otroci spremenili v lutke. Dejavnost smo izvedli v telovadnici, kjer je dovolj prostora, da se skupine med sabo niso motile. Otroci so se najprej razdelili v skupine po štiri. Vsaka skupina je dobila eno vrsto lutke. Tako smo dobili skupino marionet, skupino ročnih lutk, skupino ploskih lutk, skupino mimičnih lutk in skupino prstnih lutk. Njihova naloga je bila, da so se najprej poigrali z lutkami, nato pa poskusili čim bolj posnemati gibe oziroma gibanje lutk. Pri tem jim je pomagal pujs Teodor, ki jim je svetoval, jih opozarjal na malenkosti, ki so jih mogoče spregledali, in podobno. Zaključili smo s kratkimi predstavami, kjer so glavno vlogo odigrale lutke – otroci. Dejavnost smo večkrat ponovili, da so se lahko vsi otroci preizkusili v vlogah različnih lutk.

Slika 11: Posvet

Slika 12: Omejitev gibanja, gibanje ploskih lutk

Slika 13: Kako se giblje marioneta

3.5.4 Evalvacija dejavnosti

Vsaka skupina se je najprej poigrala z vrsto lutke, katere gibanje so kasneje poskušali ponazoriti. Dodatna motivacija ni bila potrebna, saj so se vsi želeli spremeniti v Teodorjeve prijateljice lutke. Največ težav so imeli otroci s ploskimi lutkami. Z njimi so imeli največ težav tudi pri sami animaciji, ker so jih obračali pravokotno na gledalca. Težavo smo rešili tako, da so se gibal le ob steni. Med samo dejavnostjo je bilo veliko smeha, predvsem ko smo omejili gibanje, na primer »marionete« so se lahko premikale le, ko je prijatelj potegnil za vrvico.

3.6 Lutka in narava

Globalni cilji:

- spoznavanje zdravega in varnega načina življenja,
- spoznavanje prostora, časa, svetlobe, zvoka,
- doživljanje žive in nežive narave.

Operativni cilji:

- otrok spoznava, kako sam in drugi ljudje vplivajo na naravo,
- otrok razvija predstavo o nastajanju odpadkov in možnostih predelave,

- otrok spoznava lastnosti svetlobe (izvor, sence),
- otrok spoznava, kako se varuje pred soncem.

Dejavnosti:

- izdelava lutk iz odpadnega materiala (reciklaža),
- spoznavanje zelišč,
- opazovanje narave,
- svetloba in senca (projekt: Varno s soncem),
- dejavnost, kako nastanejo piškoti.

Medpodročne povezave:

- družba,
- umetnost,
- matematika,
- jezik,
- gibanje.

3.6.1 *Izdelava lutk iz odpadnega materiala*

Ker je naš vrtec tudi eko vrtec, je vsako leto veliko poudarka na eko vsebinah. Z otroki smo se pogovarjali o odpadkih, ločevanju in reciklaži. Spoznavali smo, kako lahko sami poskrbimo za manjšo količino odpadkov, zato smo v popoldanskem času izvedli delavnico s starši, in sicer izdelovanje lutk iz odpadnega materiala. Z otroki smo pripravili vabilo za starše in jih povabili na Izdelovalnico lutk, kjer smo skupaj izdelali namizne lutke. Material so otroci prinašali že prej (stare plastenke, kose blaga, časopisni papir, drobne kamenčke, gumbi). Izdelovalnice igrač so se udeležili skoraj vsi otroci s svojimi starši. Že prej smo pripravili lutke, narejene do različnih stopenj, da je bil prikaz na delavnicah enostavnejši. V platenko so dali kamenčke, pripravili so glavo in roke iz časopisnega papirja ter jih oblepili s tapetniškim trakom. V glavo so namestili palčke za upravljanje lutke, v platenki pa se je obdržala s pomočjo gobice. Na koncu so jih še oblekli z blagom in okrasili. Starši so pomagali otrokom predvsem pri rokovanju z vročo pištolo. Lutke, ki so nastale, so bile zelo raznolike in posebne.

Slika 14: Delavnica s starši

Slika 15: Lutke iz odpadnega materiala

3.6.2 Evalvacija dejavnosti

Otroci so spoznavali, da lahko tudi odpadke spremenimo v nekaj koristnega. Delavnica je bila zelo dobro sprejeta s strani otrok in staršev. Ne le, da so bile delavnice uspešne glede izdelave lutk, ampak so lutke pomenile otrokom nekaj posebnega, ker so jih izdelali skupaj s starši. Lutke smo pospravili na polico, kjer so bile ves čas na razpolago za igranje, in otroci so velikokrat posegali po njih. Čeprav se zelo radi igrajo z igračkami drugih otrok, smo opazili, da vedno posegajo le po svoji lutki.

3.6.3 Spoznavanje zelišč in peka piškotov

Ker pujs Teodor zelo rad pije čaj in peče piškote, je o tem poučil tudi otroke. Odpeljal jih je na zeliščni vrt. Tam jim je predstavil različna zelišča, opazovali so oblike in barve, jih vonjali in glede na vonj ugibali, kje bi lahko zelišča uporabili, ter na koncu skupaj pripravili osvežilno pijačo iz melise, vode, limone in medu. Prav tako so skupaj in s pomočjo kuharice zamesili in spekli piškote. Spoznali so postopek in sestavine ter pri tem aktivno sodelovali. Ker je testo zamesila kuharica, smo se v gnetenju preizkusili kasneje s plastelinom, izrez piškotov in priprava pekača pa je bilo njihovo delo.

Slika 16: Preizkušanje zelišč

Slika 17: Peka piškotov

3.6.4 Evalvacija

Kot pri ostalih dejavnostih se je tudi tukaj lutka pujs Teodor izkazala za dobro motivacijo. Otroci so z zanimanjem poslušali njegovo razlago in opis posameznih zelišč, navdušeno so nabirali zelišča, jih vonjali, sušili in o njih pripovedovali staršem. Predstavil jim je tudi peko piškotov. Obe dejavnosti sta bili zelo uspešni, otroci so se naučili veliko novih stvari in o tem podučili tudi starše, saj so nekateri preizkusili peko piškotov in izdelavo zeliščne vode tudi doma (pujs Teodor je otrokom oba recepta tudi napisal).

3.6.5 Svetloba in senca

Naš vrtec je vključen v projekt Varno s soncem, ki ozavešča otroke in starše o nevarnostih pretiranega izpostavljanja soncu in o zaščiti pred njim. Z otroki smo se pogovarjali o tem, kdaj se pred soncem umaknemo glede na dolžino naše sence. S pomočjo žoge, lutke in luči smo ustvarili Zemljo, Sonce in nas ter si poskušali predstavljati, kako se premika sonce in kako pada senca. Kasneje so se otroci sami poigrali z lučkami in sencami ter ugotavljali, kdaj je senca večja ali manjša, kdaj je senca temnejša ali svetlejša.

3.6.6 Evalvacija dejavnosti

Projekt Varno s soncem smo združili z osnovami senčnih lutk. Otroci so sami ugotavljali, kam pada senca, kako moramo osvetliti predmet, da je senca velika ali majhna. Poigravanje s svetlobo je bila dobra osnova, ker so otroci kasneje bolje razumeli delovanje senčnega gledališča. Poigravanje s svetlobo smo uporabili tudi pri sami izdelavi senčnih lutk.

3.6.7 Dodatna dejavnost

V vrtcu je pomembno, da smo vzgojitelji prilagodljivi, iznajdljivi, predvsem pa, da znamo poslušati otroke. Z otroki veliko časa preživimo zunaj, če je le mogoče na travniku ali v gozdu. Otroci radi nabirajo stvari (kamenčke, listje, rože, vejice...), zato smo izrabili tak dan in liste prinesli v vrtec, jih proučili, poiskali po knjigah, kateremu drevesu pripadajo, in na koncu iz njih naredili še lutke.

3.6.8 Evalvacija

Dejavnost je bila spontano izvedena, šlo je za otroško raziskovanje narave, ki smo ga nadgradili. Ker je dejavnost izhajala iz otrok, dodatna spodbuda ni bila potrebna. Otroci so z zanimanjem iskali podobnosti med listjem, ki so ga nabrali, ter risbami in fotografijami v knjigah. Pri opazovanju oblik listov so nekateri pripomnili, da so podobni nekaterim živalim, od tu pa je prišla tudi ideja za lutke. Opazovali smo liste in ugibali, katerim živalim so podobni, nato smo poiskali tempera barve, liste porisali in pritrdili na palice. Med otroki je stekla tudi spontana dramatizacija z novo narejenimi lutkami.

3.7 Matematika z lutko

Globalni cilji:

- zaznavanje in uporaba različnih možnosti za reševanje problema,
- razvija matematično mišljenje in spretnosti.

Operativni cilji:

- otrok se orientira v prostoru,
- otrok razume časovno zaporedje,
- otrok klasificira in razvršča,
- otrok šteje.

Dejavnosti:

- izdelava preproste lutke s pomočjo matematičnih nalog (didaktična igra),
- razvrščanje lutk (po velikosti, barvi...).

Medpodročne povezave:

- družba,
- jezik,
- narava.

3.7.1 Izdelava lutke

Na mizo smo pripravili material, ki so ga potrebovali za izdelavo lutke (navodila, preluknjane plastične zamaške različnih barv, vrvico, škarje, lepilo, barvni papir, vejice). V navodilih (navodila so priložena na koncu diplomskega dela) je bila skica postopka, zapisano (piktogram) je bilo, koliko zamaškov in kakšnih barv potrebujejo ter kako si sledi niz. Naloga otrok je bila, da sami sestavijo lutko. Dejavnost je bila namenjena delu štirih otrok naenkrat, vsak je imel različna navodila, da so razmišljali in delali vsak zase.

3.7.2 Evalvacija izdelave

Dejavnost, pripravljena na tak način, se je izkazala za otrokom bolj zanimivo kot podobne igre razvrščanja in štetja, saj so izdelali čisto svojo lutko, obenem pa se urili v štetju in razvrščanju. Že sama ideja, da si bodo izdelali lutko, je bila močna motivacija. Pri dejavnosti so bili samostojni, pomoč so potrebovali le pri zavezovanju vrvice.

3.8 Dnevna rutina in dodatne dejavnosti v vrtcu

Poleg glavnih dejavnosti, ki potekajo dnevno in se navezujejo na posamezna področja kurikula, je pomemben del dogajanja tudi dnevna rutina (umivanje rok, zobna higiena, prehranjevanje), praznovanje rojstnih dni in ostale dodatne dejavnosti, kot so razne delavnice za otroke in starše, skupni roditeljski sestanki in podobno. Tudi tu smo vključili lutke na različne načine. Nekaj primerov je navedenih v nadaljevanju.

Lutka pujs Teodor je spremljala otroke pri rutini. Teodor jim je pokazal, kako si temeljito umiti zobe, skupaj z njimi štel do deset in preverjal, kako so očistili zobno ščetko. Z njimi se je učil uporabljati pribor in si učinkovito oprati roke/parklje, jih spodbujal k natančnosti, včasih kakšnega oštel, ker je roke umil prehitro ali pa si rok ni natančno namili ... Spremljal nas je tudi na taborjenje ob jezeru, kjer smo en teden spoznavali okolico jezera in uživali v naravi. Lutka ljubljenska jih je tako prevzela, da so si celo izbrali posebno taborniško ime Veseli pujski, katerih himna je bila Pujs v mlaki.

Slika 18: Umivanje zob s Teodorjem

Slika 19: Taborjenje

V tem letu so otroci v dar za rojstni dan dobili komplet »Sestavi si lutko«, v katerem so bila navodila in deli lutke. Namen je bil povezati otroke in starše v enostavni dejavnosti.

Naše večmesečno delo pa smo strnili na zaključnem roditeljskem sestanku, kjer so otroci ob Teodorjevi pomoči pripravili pravo gledališče z blagajno in vstopnicami, z oštevilčenimi sedeži, celotno predstavo in za konec še zakusko z zeliščno vodo in medenjaki, ki so jih sami spekli za nastopajoče in goste. Vsak otrok je imel svojo nalogo, vse naloge so bile razdeljene glede na želje otrok. Sprva so se vsi želeli le igrati z lutkami, dokler jih ni pujs Teodor opomnil, da brez vstopnice ne moremo v gledališče, da brez lučk senčno gledališče ne deluje itd. Tako smo imeli prodajalke kart, ščipalce kart, napovedovalce, lučkarja, pripovedovalca, lutkarje. Ko smo se naslednji dan pogovarjali o tem, kaj jim je bilo najbolj všeč, je vsak izpostavil svojo vlogo v našem gledališču.

S to zaključno predstavo smo svoje delo predstavili tudi staršem in še njih povabili v čarobni svet lutk.

Slika 20: Slovo od Teodorja

3.9 Razprava in evalvacija

Celoten projekt je bil v skupini zelo dobro sprejet in zato tudi uspešno izveden. Cilji, ki smo si jih zastavili, so bili doseženi, ne glede na to, da smo za nekatere potrebovali več časa, saj so bili bolj kompleksni. V nadaljevanju smo na kratko evalvirali kurikularne cilje po področjih.

Gibanje – zavedanje prostora in načina gibanja, zavedanje različnih položajev in odnosov med otroki samimi ter otroki in lutkami

Otroci so skozi projekt spoznavali različne načine gibanja, primerjali so gibanje sebe in gibanje lutk, odkrivali so zmožnosti svojega telesa in zmožnosti lutk. Preizkušali in učili so se gibanja, ki je bilo omejeno bodisi s prostorom bodisi z nalogami (npr. posnemanje gibanja ploske lutke). Vse to so uspešno prenesli v lutkovno predstavo, kjer so, čeprav zelo številčni, uspešno menjali prostore v zaodrju senčnega gledališča med samo predstavo, upoštevali en drugega, se zavedali samega prostora, saj je bilo treba paziti, da se med predstavo niso postavili pred reflektor. V samo gibanje lutk smo se z otroki precej poglobili, opazovali smo jih, poskušali posnemati, spoznavali, kaj zmorejo in česa ne, otroci so imeli lutke tudi ves čas na razpolago za igranje. Vse to se je pokazalo za dobro vajo, saj so otroci konec projekta dobro vodili lutke, tudi ploske, ki so jim od začetka delale težave, saj so jih obračali proti sebi.

Jezik – otrok ob poslušanju in pripovedovanju pravljic spoznava moralno-etične dimenzije, se identificira s književno osebo ter doživlja in sooblikuje literarni svet

Kot smo že omenili, je bila zgodba izbrana zaradi svojega moralnega nauka. Ta skupina otrok je že prej zelo rada poslušala pravljice in pri tej ni bilo nič drugače. Skozi

pogovor in vprašanja so pokazali, da razumejo, čigavo ravnanje v zgodbi je bilo napačno in kako bi lahko to spremenili. Zelo hitro so sprejeli glavnega junaka Teodorja, ki je postal njihov zaveznik. Pri jezikovnih dejavnostih niso želeli sodelovati vsi, štiri otroci albanske narodnosti so imeli težave s slovenskim jezikom in se niso želeli vključevati, kadar bi se morali govorno izpostaviti. Ko pa smo vključili lutko Teodorja, so se sprostili in sodelovali tudi oni, kar je bil velik dosežek. Otroci so spreminjali konec zgodbe, sestavljali nove, podoživljali zgodbo prek risanja in igranja v svojih lutkovnih predstavah. Cilj je bil dosežen, ena od pomembnejših stvari, ki jih je treba omeniti, pa je to, da je lutka pujs Teodor približala slovenski jezik otrokom, ki so imeli z njim težave ali pa jim je bil nasploh tuj.

Umetnost – spoznava svet lutk, se prek njih izraža, raziskuje in eksperimentira; s pomočjo vzgojitelja pripravi lutkovno predstavo

Otroci so spoznali glavne značilnosti lutkovnega gledališča, usvojili določene strokovne izraze in niso le pripravili predstave s pomočjo vzgojitelja, ampak so sami večkrat posegali po različnih vrstah lutk, si sami pripravili manjša gledališča in sami odigrali različne zgodbe. Cilj, ki se nam zdi bistven tudi za nadaljnje delo, je, da se otrok prek lutk izraža. To nam je uspelo, kajti otroci so se ob lutkah sprostili in tudi tisti najbolj sramežljivi in vase zaprti so se prek lutk uspeli odpreti, nastopati pred ostalimi, povedati svoje mnenje in podobno.

Družba – uči se sprejemanja drugačnosti in zmanjševanja stereotipov; usvoji varno vedenje in ravnanje v gledališču

Sprejemanje drugačnosti in zmanjševanje stereotipov je dolgoročni cilj, ki smo mu uspešno sledili. Težko rečemo, da je bil dosežen, ker je to proces, ki se oblikuje ves čas. Opazili pa smo spremembe v skupini, bilo je več sodelovanja in povezovanja med otroki, manj zbadanja zaradi drugačnega jezika, manj preprirov med igro in več dogovarjanja.

Usvojili so varno vedenje in ravnanje v gledališču, en drugega so opozarjali na pravilno vedenje, kritično opazovali vedenje drugih tero tem kasneje tudi razpravljali in iskali pravilne oblike ravnanja.

Narava – otrok spoznava svet okrog sebe in odkriva svoj vpliv na naravo; spoznava pomen urejenosti prostora

Otroci so z lutkami raziskovali naravo, spoznavali bližnjo in daljno okolico, z lutko ljubljenko opazovali vplive, ki jih ima človek na naravo, in iskali rešitve. Spoznavali so načine, kako lahko iz odpadnega materiala izdelamo uporabne stvari (s pomočjo staršev so izdelali lutko) in tako zmanjšamo število odpadkov. Raziskovali so rastline in

usvajali imena ter pomen določenih zelišč. Raziskovali so pot sonca, opazovali sence, se učili o varnem obnašanju na soncu in kaj lahko sami pripomorejo k temu.

Cilje s področja narave smo dosegli, kar smo lahko preverili s pogovori in opazovanjem otrok. Otroci so postali bolj dovzetni za svet okrog sebe, veliko več so opazovali in opažali stvari v naravi. Znanje o zaščiti pred soncem so prenesli v prakso. Ko se je začelo bolj toplo in sončno vreme, so skrbeli, da imajo s sabo kape s ščitnikom, iskali senco na igrišču. Opaziti je bilo tudi več doslednosti pri ločevanju odpadkov.

Matematika – iskanje, zaznavanje in uporaba različnih možnosti za reševanje problema

Matematične cilje smo lahko zasledovali tudi v povezavi z drugimi področji. Pri tem imamo v mislih predvsem reševanje problemov. Otroci so pokazali veliko mero izvirnosti, domišljije pri reševanju različnih problemov, pa naj bo to pri postavljanju odra, izdelovanju lutk, iskanju odgovorov na različna vprašanja ... Usvojili so matematične izraze za prostorske odnose, uspešno razvrščali različne predmete (lutke, igrače, palice...), tudi po več lastnostih.

4 SKLEPNE UGOTOVITVE

Lutke so nas v vrtcu spremljale nekaj mesecev. V tem času smo skozi igro odkrivali njihov svet z različnih vidikov. S to diplomsko nalogo smo iskali odgovore na štiri raziskovalna vprašanja:

- Kako zasnovati in izvesti dejavnosti, v katerih bodo predšolski otroci prek izkustvenega učenja spoznavali lutke in lutkovno gledališče?

Pomembno je, da otroci sami aktivno raziskujejo, odkrivajo, da imajo možnost sami razmišljati in iskati odgovore. Ena od možnosti, ki smo jo preizkusili tudi mi, je lutka ljubljenska. Z njeno pomočjo so otroci raziskali velik del lutkovnega gledališča. Lutka ljubljenska, ki jo otroci sprejmejo medse, je lahko motivator celo šolsko leto, saj se ji otroci ves čas trudijo ugoditi, ji pomagati. Njena zgodba je lahko rdeča nit, ki povezuje dogajanje v vrtcu. V našem primeru so otroci spoznavali prijatelje naše lutke ljubljenske in se tako spoznali z različnimi vrstami lutk in njihovimi lastnostmi. Skupaj z njo so postavili tudi senčno gledališče, se spoznali s poklici v gledališču in uspešno izvedli predstavo. Lutka ljubljenska jih je spodbujala, jim pripravljala naloge, jih usmerjala in tako dosegla, da so otroci sami raziskovali in iskali odgovore.

- Kako lahko lutko vključimo v vsa področja kurikula?

Eden od odgovorov na to vprašanje je: s pomočjo lutke ljubljenske. Rdeča nit in povezovalc naloge je bila telesna lutka, ki je postala lutka ljubljenska, tj. pujs Teodor. Teodorja smo uporabili kot motivacijo, kot vzgojitelja, bil je velik prijatelj otrok, njihov svetovalec, zaupnik. Teodor je bil vključen na vseh področjih: v umetnosti, gibanju, matematiki, naravi, družbi in jeziku. Dejavnosti z različnih področij je uspešno povezoval s pomočjo svoje zgodbe.

Kot enega od izzivov te diplomske naloge pa smo si zastavili, da želimo lutke vključiti na čim več načinov, ne le kot lutko ljubljenko. Tako smo pri glasbi uporabili prstne lutke, da so si otroci lažje zapomnili pesem, pri matematiki so z izdelavo lutke utrjevali barve, šteli, razvrščali. Pri naravi so spoznavali okolje in se učili, kako zmanjšati število odpadkov tako, da so izdelali lutko iz odpadnega materiala. Na področju družbe so z ustvarjanjem lastnega gledališča spoznali različne poklice, usvajali bonton in se učili sodelovanja. Na področju gibanja so z animacijo lutk razvijali motoriko. Področje jezika pa je tesno povezano z vsemi ostalimi področji, saj za komunikacijo potrebujemo jezik. Z animacijo lutk so se urili v nastopanju, govorjenju. To je samo nekaj idej, kako vključiti lutke. Z malo domišljije in angažiranosti je možnosti neskončno.

- Kakšna je razlika v odzivu otrok na lutko in na vzgojitelja?

Lutka ljubljenska je veliko prej pritegnila pozornost kot vzgojiteljica. Včasih je zadostovalo že, da je vzgojiteljica prijela lutko v roke, pa so otroci že sedeli in nestrpno pričakovali, kaj jim bo povedal Teodor. S pomočjo lutke so se odprli tudi tisti otroci, ki so imeli težave z govorom/jezikom (tuje govoreči), in pričeli sodelovati v skupinskih pogovorih. Lutka ljubljenska je bila kot živi član naše skupine. Otroci so jo božali in objemali. Zanimivo pa je, da kadar lutka ni bila animirana in je sedela na polici, kjer so se je lahko ves čas dotikali, otrokom ni bila zanimiva. Takoj, ko jo je katera od vzgojiteljic vzela v roke, pa so pujsa pričeli božati.

– Kako lahko lutka izboljša medosebne odnose v skupini?

S pomočjo pujsa Teodorja so se v skupini pričele zelo hitro kazati spremembe v obnašanju. Otroci, ki so se zaradi slabega poznavanja jezika težje vključevali v skupino, so zdaj večkrat iskali družbo ostalih otrok. Opazili smo tudi, da se je med otroki zmanjšalo število preprirov med igro, opaziti je bilo tudi več sodelovanja in dogovarjanja. Otrok je s prevzemanjem vloge v predstavi prisiljen, da se vživi v čustva te lutke. Otroci so pravljico Pujsa imamo za soseda velikokrat odigrali z različnimi lutkami. »Zato je lutka izredno motivacijsko sredstvo za bogatenje in senzibiliziranje otrokovega čustvenega in socialnega potenciala.« (Korošec, 2002, str. 117).

Pri delu smo se srečali z dvema težavama. Ena je bila pomanjkanje časa, saj je svet lutk tako bogat in širok, da je nekaj mesecev premalo. Vedno znova so se pojavljale zanimive teme, ki bi jih lahko raziskovali še naprej. Ker smo želeli izvesti končno predstavo, smo se morali precej omejiti. Druga težava pa je bila ločevanje področij. Pri določenih dejavnostih je težko oziroma nemogoče ločiti področja. Jezik je na primer področje, ki je neločljivo prepleten z ostalimi. Zaradi narave diplomske naloge so področja ločeno opisana, pri sami izvedbi pa so se ves čas prepletala.

Lutke so čudovita bitja, ki prinesejo čarobnost v vsak prostor, kjer se pojavijo. Tu pa je treba dodati, da je zelo pomemben dejavnik, ki vpliva na uspešnost dejavnosti z lutkami, prikriti kurikulum in vzgojiteljica sama. Kot poudarja Majaron (2017), mora lutkar, v tem primeru vzgojiteljica, prenesti svojo energijo na lutko in odvrniti pozornost od sebe. Če se vzgojiteljica ne poveže z lutko, če ni energije in če ne verjame v moč lutke, potem je še tako dobro zastavljen projekt zaman. Ker smo bili vpeti v raziskovanje lutk in lutkovnega gledališča, smo bili pozorni na uporabo lutk tudi v drugih skupinah. Opazili smo, da lutka sama po sebi pritegne otroke, vendar kmalu izgubijo zanimanje, če vzgojiteljica ni pri stvari oziroma ne verjame v lutko. Otroci so se v tem primeru zelo hitro začeli presedati, dolgočasiti in pogovarjati. Pomembno je, da

ima vzgojitelj vsaj nekaj osnovnega znanja o animaciji lutk, predvsem pa potrebuje veselje do lutkovnega sveta.

Lutke ne le popestrijo vrtčevskega vsakdana, ampak lahko popolnoma spremenijo pogled na določeno dejavnost, temo ali projekt. Spremenijo način razmišljanja tako otrok kot vzgojitelja.

Lutke pomagajo otrokom razvijati potencialne, olajšajo delo vzgojitelja in obogatijo življenje v vrtcu.

5 LITERATURA IN VIRI

- Bahovec, E., Bregar-Golobič, K., Kranjc, S. (1999). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport.
- Borota, B., Geršak, V., Korošec, H., Majaron, E. (2006). *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk*. Koper: Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta.
- Fries, C. (2000). *Pujša imamo za soseda*. Radovljica: Didakta.
- Gobec, D. (2000). Iz take smo snovi kot sanje... Projektno delo z lutko - pedagoški model milanskih vrtcev. *Lutka*, st. 56, 36-43.
- Korošec, H. (2012). Playing with puppets in class – teaching and learning with pleasure. Kroflin, L. (ur.), *The power of the puppet* (str. 29-44). Zagreb: Teovizija.
- Korošec, H., (2002). Neverbalna komunikacija. V: Korošec, H., Majaron, E. (ur.) *Lutka iz vrtca v šolo* (str. 31-42). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, pedagoška fakulteta.
- Kroflič, R. (2005). *Vzgojiteljica - izhodišče prikritega kurikulumuma v vrtcu*. V: Prikriti kurikulum - rutina ali izziv v vrtcu. Ljubljana: Supra.
- Laughlin N. M. (1998). *Puppet power*. United States of America: Good Year Books.
- Majaron, E. (2000). Lutka – idealna povezava didaktičnih smotrov. *Lutka*, 56, 33-35.
- Majaron, E. (2018). *Lutka pogleda v otrokovo dušo*. Pridobljeno 20. 2. 2018 s <http://takatukateam.wixsite.com/konferenca/edi-majaron>.
- Marjanovič Umek, L. (ur.) (2008). *Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulu za vrtce*. Maribor: Založba obzorja.
- McCaslin, N. (2006). *Creative drama in the classroom and beyond*. United States of America: Pearson.
- Narayanan, K. (2012). *The importance of puppets*. Pridobljeno 30. 8. 2018 s <https://www.slideshare.net/kokilavaaninarayanan/the-importance-of-puppets>.
- Pogorevc, P. (ur.) (2017). *Vera v lutko*. Ljubljana: Mestno gledališče Ljubljansko. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Pridobljeno dne 30. 4. 2019 s <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=lutka>.
- Šinko, S. (2008). *Vloga lutkovnega gledališča pri kulturni vzgoji otrok*, pridobljeno 10. 4. 2019 s <https://dk.um.si/Dokument.php?id=116963>.
- Varl, B. (1995a). *Lutke na palici*. Šentilj: Založba Aristej.
- Varl, B. (1995b). *Lutke na nitkah*. Šentilj: Založba Aristej.

Varl, B. (1997a). *Ročne lutke*. Šentilj: Založba Aristej.

Varl, B. (1997b). *Ploske lutke*. Šentilj: Založba Aristej.

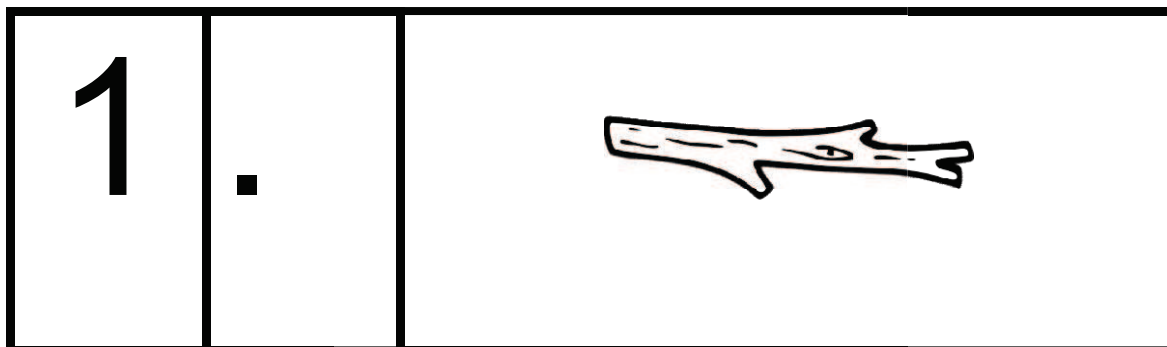
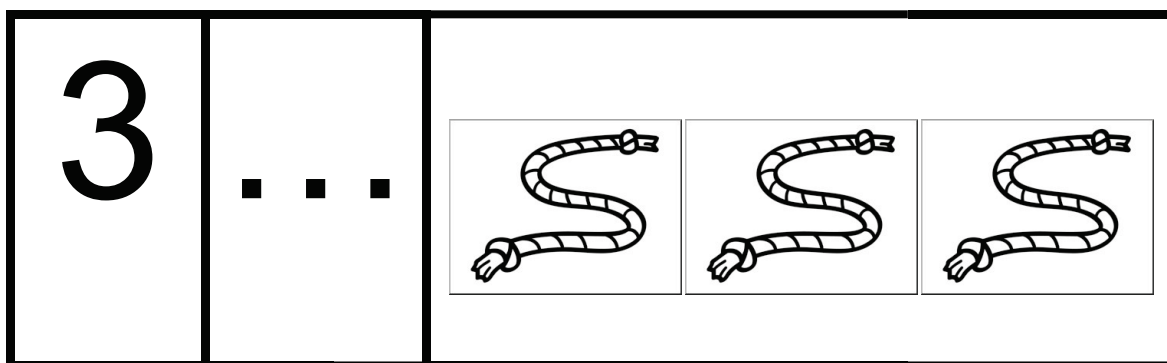
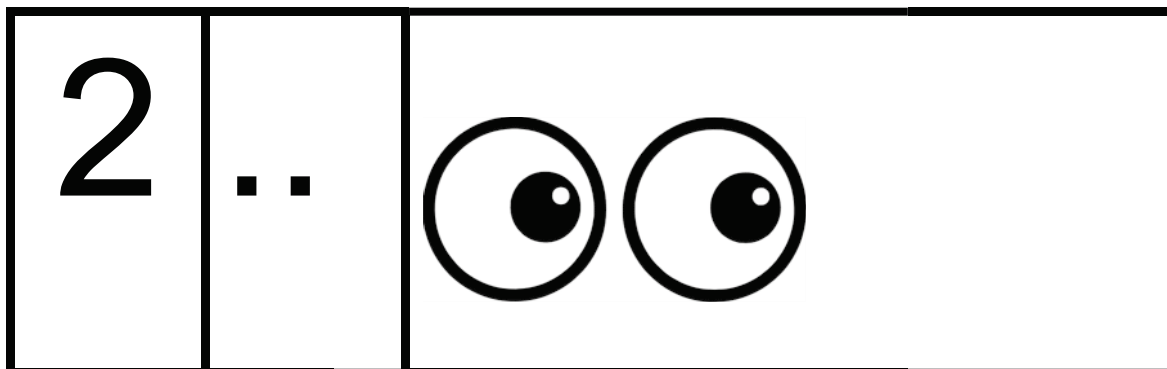
Varl, B. (1997c). *Mimične lutke*. Šentilj: Založba Aristej.

Wood, D. (2013). Narava zveri: na kaj se odzivajo otroci v skupini. V: Djilas, I. (ur.), *Odraščajoča publika (str. 27-40)*. Ljubljana: Lutkovno gledališče.

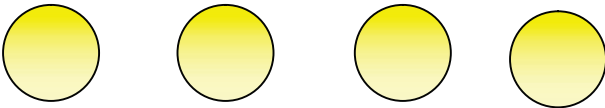
6 PRILOGE

Priloga 1: Matematični delovni listi

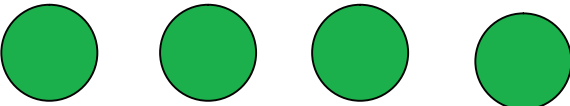
(Prva stran je na vseh štirih enaka)

(Druga stran 1. delovni list)

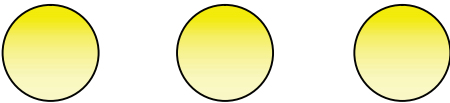
4	...	
---	-----	--

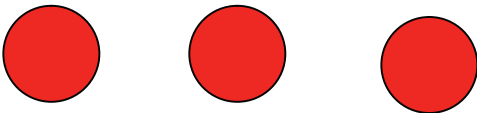
4	...	
---	-----	--

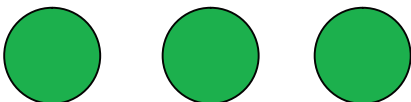
4	...	
---	-----	--

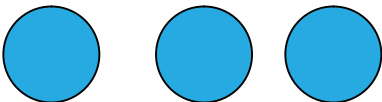

(Druga stran 2. delovni list)

3	...	
---	-----	--

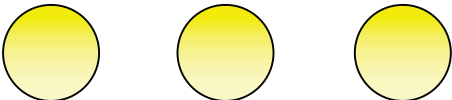
3	...	
---	-----	--

3	...	
---	-----	--

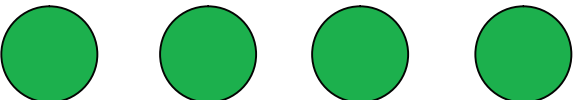
3	...	
---	-----	--

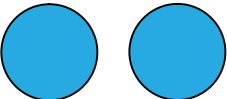

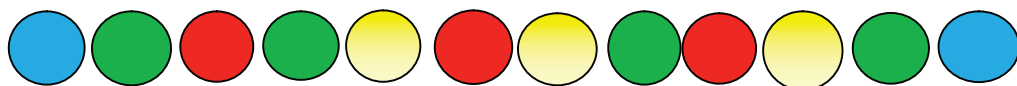
(Druga stran 3. delovni list)

3	...	
---	-----	--

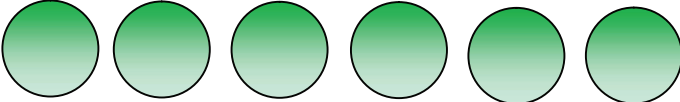
3	...	
---	-----	--

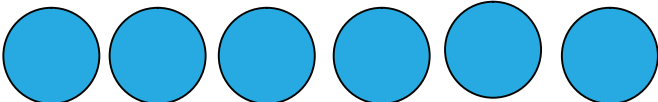
4	...	
---	-----	--

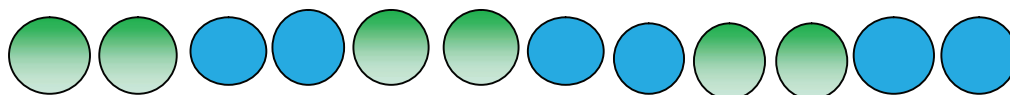
2	...	
---	-----	---

(Druga stran 4. delovni list)

6	■ ■ ■	
---	-------	--

6	■ ■ ■	
---	-------	--

Priloga 2: Zapis vzgojiteljice

V svoji delovni praksi sem kmalu spoznala, kako pomembna je lutka za otroke. Lutka je medij za komunikacijo med vzgojiteljem in otroki ali pa med otroki samimi, povezujemo pa jo lahko z vsemi kurikularnimi področji. Otroci, ki rokujejo z lutko in so kreativni pri lutkovnem ustvarjanju pridobijo samozavest tudi na drugih področjih. V vrtcu si prizadevamo, da bi po svojih močeh in v skladu z občutkom odgovornosti, otrokom nudili pogoje za rast in razvoj, v katerih bi otroci doživeli zadovoljstvo in uspeh.

V času nastanka diplomske naloge Vesne Koren, so otroci s pomočjo lutke razvili sposobnosti za reševanje problemov, izboljšali finomotoriko, izboljšali sposobnosti poslušanja, se naučili sprejemati in dajati ideje, sprostiti strahove na sprejemljiv način, razvijali socialno-interakcijske spretnosti, in ovrednotili svoje delo. Posluževali smo se različnih vrst lutk in jih tekom nastanka diplomske naloge tudi podrobno spoznali. Spoznavali smo prstne in ročne lutke, lutke na palici ter marionete ... Lutke so bile narejene iz različnih materialov, nekatere kupljene v trgovini in tudi takšne narejene v vrtcu. Z gledališkega vidika nam je pomenil izziv predvsem to, kako izdelati lutke, da bodo tudi na zunaj izražale nek karakter. Zaradi tega si lutke niso bile različne le po barvi, materialih, ampak tudi po obraznem izrazu in velikosti. Nekatere lutke pa so otroci ustvarili sami, kjer so uporabili svojo domišljijo in kreativnost. Vesna je v proces dela vključila tudi starše in s pomočjo njih smo si izdelali vsak svojo namizno lutko iz odpadnega materiala.

Otroke je najbolj navdušila naša oddelčna lutka pujs Teodor. Otroci so se začeli s Teodorjem kmalu sproščeno pogovarjati, mu kdaj tudi potožili kakšno težavo, včasih je Teodor zgladil tudi kakšen prepir, obrisal solzico in se skupaj z otroki nasmejal do solz, kratka otroci so ga sprejeli kot sebi enakega. Pujs Teodor nam je pomagal pospravljati igrače, z otroki je plesal, zapel pesmico, deklamiral, pomagal pri umivanju zob in odšel z nami na taborjenje.

Uredili smo si lutkovni kotiček, ki je bil sestavljen iz različnih lutk. Otroci so radi posegali po lutkah, ki so jih sproščeno animirali. Posnemali so Vesnino animacijo, govor in igro, zato se mi zdi izredno pomembno, da je vzgojiteljica otroku vzor s svojo animacijo. Večkrat so posegali po lutkah, ki so se navezovale na neko že znano pravljico vsebino. Takrat so si pogosto sami razdelili vloge, posnemali dialoge med osebami iz pravljice vsebine in pogostokrat so ustvarjalno dodajali nove vloge ali pa preoblikovali vsebino ter dialog. Pri tem ni bolj pomembne ali manj pomembne vloge, vse vloge so si enakovredne in enako pomembne. Pri postavitvi lutkovnega kotička ni dovolj, če lutke samo postavimo v kotiček. Ključno je sodelovanje vzgojiteljice, njena

aktivna vključitev v igranje, kar je Vesna tudi storila. Tako smo dobili možnost poslušanja otrok, spoznavanja njihovega izražanja in razmišljanja, govora in komunikacijskih veščin. V teh učnih situacijah smo z nekaj spretnosti otrokom ponudili tudi veliko novih izzivov in jih s tem vodili k potencialnemu razvoju.

Celoten projekt smo zaključili z zaključnim roditeljskim sestankom in v vrtcu smo ustvarili pravo senčno gledališče. Vesna je otrokom najprej prebrala pravljico Pujsa imamo za soseda in skupaj z otroki zbirala ideje, kaj vse potrebujemo za izvedbo gledališča po tej knjigi. V samo predstavo so bili vključeni vsi otroci. Nekateri so izdelali karte in jih prodajali, drugi so karte pregledovali in skrbeli za sedežni red, imeli smo celo tehniko, ki je skrbel za luči in ton. Otroci so odigrali pravljico Pujsa imamo za soseda s senčnimi lutkami, ki so si jih predhodno sami izdelali. Vsak otrok je imel možnost, da si izbere vlogo, ki mu najbolj pristoji. Svoje delo so otroci vzeli izjemo resno in bili zelo ponosni, ko so na koncu dobili velik aplavz. Prav vsak se je počutil pomembnega, prav vsako delo in trud je bil na koncu poplačan.

Na koncu pa smo pripravili še pogostitev s pijačo in piškoti, ki smo jih spekli s pomočjo pujsa Teodorja. Otroci so bili na svojo predstavo izjemno ponosni, saj so uspeli vsi, tudi tisti, ki niso najbolj spretni pri animiranju lutk.

Lutka je bila pomemben partner pri igri in učenju ali drugače - koristen in učinkovit vzgojni pripomoček, ki prinaša neprecenljive izkušnje. Dala nam je neizčrpno in raznoliko zalogo idej, ki jih nudi vsakodnevno življenje v oddelku in Vesna je to preko nastanka diplomske naloge tudi dokazala, saj je lutko uporabila pri vseh področjih kurikula, kot tudi pri sami rutini.

Brigita Sever,
vzgojiteljica predšolskih otrok